

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἕκτος

Συνδρομὴ ἑτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦσι ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους, καὶ εἶναι ἰσχυταί.—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

30 Ἰουλίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΚΟΥΡΑ

ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ιημερικὸν ἀνάγνωσμα τοῦ καθηγητοῦ κ. Φράγκ.

Σήμερον, κύριοι, ἔρχομαι ἵνα διαπραγματευθῶ ἀντικείμενον σπουδαιότατον, ἀντικείμενον διακρίνον εἰς πᾶσαν ἡλικίαν, εἰς πᾶσαν κοινωνικὴν τάξιν καὶ εἰς πᾶσαν ἐθνικότητα ἀνεξαιρέτως, ἀντικείμενον ἐκπηγάζον ἀπὸ τοῦ βῆθους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐξακριβοῦν τοὺς πρώτους καὶ ἀπαραιτήτους τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως ὄρους καὶ ἀποτελοῦν τὰς ἐδραίας βάσεις τῆς τάξεως τῆς κοινωνικῆς. Μέλλω νὰ λαλήσω περὶ *Οικογενείας*, ἧς αὐτὸ μόνον τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν ἀναμιμνήσκει τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων πᾶν ὃ, τι θέλγει καὶ καλλύνει καὶ ὑπερείδει καὶ περιθάλλει τὸν ἡμέτερον βίον, ἀπὸ τοῦ γλυκατάτου μειδιάματος, μεθ' οὗ ἡ μήτηρ ἀποδέχεται τὴν πρώτην ἡμῶν κραυγὴν, καὶ δι' οὗ ἀνατέλλει ἐπὶ τῆς ἡμετέρας κοιτίδος ἡ φαινή ἀκτίς τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος μέχρι τῶν λαθραίων θαυμάτων τὰ ὅποια βλέπομεν καταλειθόμενα ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ νεκροῦ, — ἀπὸ τῶν ἀγνῶν καὶ ἀγίων ἐκστάσεων μιᾶς συζυγικῆς ἀγάπης, εὐλογηθείσης ὑπὸ τῆς θρησκείας καὶ προστατευμένης ὑπὸ τῆς κοινωνίας, μέχρι τῶν δεινῶν συγκινήσεων τῶν συνοδευουσῶν τὴν ἐξάσκησιν τοῦ πατρικοῦ ἀξιώματος. Ἡ οἰκογένεια δὲν εἶναι μόνον ἀπλῆ χορηγὸς ὑλικῆς εὐμερείας, ἀθρόορον παραμυθίας καὶ παρακλήσεως, ἀλλ' ἔχει λόγον καὶ μερίμνας τοσοῦτον δριμυτέρας, καθ' ὅσον αὐταὶ εἰσδύουσιν εἰς τὰ τῆς καρδίας ἐνδόμυχα καὶ ἅμα θιγοῦσαι τῆς ψυχῆς ἡμῶν τὴν συνειπαίρουσιν ὅλην, ἀποδεικνύουσαι αὐτὴν ἔρμαιον τῆς ἀκαθάρτου ὁρμῆς των. Τοιαύτη ὁμοῦς ὑπάρχει τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις: οὐδεὶς δύναται ἢ ἀγαπᾶ χωρὶς νὰ πάσχει. Ὁ καυχώμενος ὅτι οὐδέποτε ἐπαθὲν, ὁμολογεῖ ὅτι οὐδέποτε ἠγάπησεν ὃ οὐδέποτε ἀγαπήσας, οὐδέποτε καὶ ἐξῆσεν.

Ἵπάρχουσι λύπαι ἐπὶ ταῖς ὁποίαις ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος σεμνύνεται πολλῶ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις τῶν παρὰ τῆς τύχης θανειζομένων αὐτῷ ἀγαθῶν, καὶ τὰς ὁποίας εὐκότως προτιμᾷ ἀντὶ τῶν ἀπολαύσεων τῆς υπερφιλαιτίας καὶ τῶν ἀνέσεων τῆς ἀκηδίας.

Ὅπου δὲν ὑπάρχει οἰκογένεια, λ.χ. παρὰ τοῖς ἀγρίοις, ἢ ὅπου ὑπάρχει οἰκογένεια ἀτελής, ὡς παρὰ τοῖς βαρβάροις Ἀραβί, Τούρκοις, Ἰνδοῖς καὶ Σίναις, ἐκεῖ ἀδύνατον εἶναι νὰ εὐρεθῶσι τὰ εὐγενέστατα αἰσθήματα καὶ ἐλατήρια τῆς ψυχῆς: ἐκεῖ οὐδὲν ἄλλο παρατηρεῖται ἢ καταπίσις, δουλεία, ἤθη βάνκυσσα καὶ ἀνελεύθερα καὶ τρόποι θηριώδεις. Τὸ ἀσθενὲς φύλον καταδικάζεται εἰς τὰς χειρίστας τῶν ἐργασιῶν ἢ γυναῖκες ἀγγαρεύονται νὰ βαστάζωσι τὰ βαρῦτα τῶν φορτίων, νὰ πλανῶνται εἰς τὰ δάση, ὅπως κόψωσιν ἢ συλλέξωσι ξύλα, καὶ νὰ ἀλήθωσι τὸν σῖτον, ἐνῶ οἱ ἄνδρες, ὁπόταν μὴ ἐξέρχωνται εἰς θῆραν ἢ εἰς πόλεμον, κατατρίβουσι τὸν χρόνον ἐν ἀδρανείᾳ. Τῆς χειρωνακτικῆς ταύτης ἐξαιρουμένη μόνον αἱ γυναῖκες, αἱ ἀγγελιδὸν συγκλειόμεναι ἐν τοῖς μεγάροις τῶν πλουσιῶν ἵνα ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς ὁρέξεις τῆς φιληδονίας των. Τὰ πλάσματα ταῦτα εἶναι ἀξιώτερα οἴκου παρὰ τὰ ἄλλα, ἐπειδὴ περιέρχονται εἰς χειρὸν ἐξαχρείωσιν καὶ ἀτιμίαν. Ὁ ἀνθρώπος οὐδέποτε ἀσπάλλει τὴν ἠθικὴν ἀξίαν του περισσώτερον ἢ ὅσας δουλεύει εἰς τὰς ἡδονὰς τῶν ὁμοίων του. Τὰ τέκνα πάσχουσι ἐνίοτε πλείονας κακώσεις ἢ αἱ γυναῖκες, ἐγκαταλείπονται μόνα ἢ παραδίδονται εἰς τὰς φροντίδας τῶν δούλων: εἶναι δὲ καὶ αὐτὰ δούλα τῆς ἀγερωχίας καὶ τῆς πλεονεξίας τῶν πατέρων των, οἵτινες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ τὰ ἐκθῶσιν ἅμα γεννηθέντα ἢ νὰ τὰ πωλήσωσιν ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς. Ἐξαιρουμένου τοῦ Θεοῦ τοῦ Μωάμεθ, ὅστις εἶναι ἀπλῆ ἀνάμνησις τοῦ Θεοῦ τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης, ἡ Θεότης παρίσταται ὑπὸ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἀγρίων λαῶν ὡς τέρας ἀνθρωποβόρον, ὡς στυγερὸν καὶ ἀκάθαρτον εἶδωλον ἔχον χιλιάδας χειρῶν καὶ μυριάδας ὀδόντων, ὡς εἰκὼν ὑλικῆς δυνάμεως ἀνευ διανοίας, ὡς πρότυπον δεσποτικῆς αὐθαιρεσίας, μὴ ἀναγνωρίζουσης μήτε κανόνας, μήτε νόμους, μήτε ἰσότητα.

Οὕτως ἔχουσι αἱ χῶραι ἐν ταῖς ὁποίαις δὲν ὑπάρχει εἰσέτι ἡ οἰκογένεια. Ὅποταν τὸ ὑναντίον

ἡ οἰκογένεια συσταθῆ ἐπὶ τῶν ἀληθινῶν αὐτῆς βάσεων, φέρει μεθ' ἑαυτῆς οὐ μόνον τὰ ὑψηλὰ αἰσθημάτων καὶ τὰ ἀγνὰ ἤθη, τὴν τρυφερὰν ἀγάπην καὶ τὴν εὐλάβειαν, ἐφ' ὧν εἰσίδεται ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ εὐημερία τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ ἀπάσας τὰς ἀστυκὰς, ἠθικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀρετὰς. Ἡ οἰκογένεια ὁμοιάζει πρὸς ἐστίαν, ἧς ἡ θερμότης καὶ ἡ λαμπρῶν διαχειρῆται βαθμηδὸν εἰς τὰ ἀπώτατα μέρη τοῦ διαστήματος. Κατὰ τὸ πρότυπον τῆς οἰκογενείας διαπλάσσονται αἱ κοινωνίαι· κατὰ τὸ πρότυπον αὐτῆς ἐπεκτείνονται, αὐξάνονται καὶ καθαίρονται. Αἱ τοιαῦται κοινωνίαι ἀποτελοῦσιν εὐρυτέρην τινὰ οἰκογένειαν, πρὸς ἣν ἡμεῖς ἀποδίδομεν τὸ γλυκύτατον ὄνομα τῆς πατρίδος. Οὕτω δὲ οἱ ἡμέτεροι συμπολίται γίνονται ἡμέτεροι ἀδελφοί, ἐπειδὴ, μεθ' ἡμῶν καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον συναναστραφέντες, ἐδιδάχθησαν νὰ πείθωνται εἰς τοὺς αὐτοὺς νόμους, νὰ περιθάλπωσι τὰς αὐτὰς παραδόσεις καὶ τὰς αὐτὰς ἀναμνήσεις, νὰ ἀποτελώσι τὰ αὐτὰ καθήκοντα καὶ νὰ ἀπολαύωσι τῶν αὐτῶν δικαίων. Ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν εὐρύνεται ὁ κύκλος διὰ τῆς ἰσχυρᾶς ταυτότητος τῶν εὐγενῶν κλίσεων καὶ διὰ τοῦ θεληγῆτρον τῶν αὐτῶν ὀνομάτων. Ὁ Θεὸς φαίνεται ἡμῖν ὡς ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπομένως ὡς ὁ κοινὸς τῶν ἀνθρώπων πατὴρ ἡ γῆ, τὴν ἐποίκν οἰκοῦμεν, φαίνεται ἡμῖν ὡς τὸ κοινὸν τῆς ἀνθρωπότητος κληροδότημα. Ἀνήκοντες λοιπὸν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν, ἀναγνωρίζοντες ἕνα μόνον καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα, ἀγόμεθα νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὴν καθολικὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀδελφότητα. Τοιοῦτω τρόπῳ αἱ ὑψηλόταται τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας ἀλήθειαι ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ἱερᾶς ψυχῆς καὶ ἐκ τῆς εὐγενοῦς ἐστίας τῆς οἰκογενείας. Μὴ πιστεύετε λοιπὸν εἰς τοὺς βλασφημοῦντας καὶ λέγοντας ὅτι ἡ τῆς οἰκογενείας ἀγάπη παρεμβάλλει προσκόμματα εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῶν εὐγενεστέρων αἰσθημάτων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ἢ ὅτι εἶναι ἀπλοῦς τύπος φαύλης υπερφιλαυτίας, ἐμποδίζούσης τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα ἀγάπης. Τὰς ἀντιρρήσεις ταύτας, αἵτινες καὶ τὸ πάλαι καὶ νῦν ὑπὸ τῷ ψευδῆ ὀνομα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου ἐπαναλαμβάνονται κατὰ κόρον, ἀνεσκεύαστα παλαιὸς τις ἐνάρετος συγγραφεὺς λέγων· «Ἰμεῖς ἀπαιτεῖτε νὰ γείνω ἀδελφὸς ὅλου τοῦ κόσμου, νὰ μὴ ἀναγνωρίσω ἄλλην οἰκογένειαν ἢ τὴν ἀνθρωπότητα, νὰ μὴ θεωρήσω ἄλλην πατρίδα ἢ τὴν γῆν ὅλην· ἐγὼ ὅμως προτιμῶ νὰ ἦμαι συγγενὴς τοῦ δεινῆς ἢ δεινῆς μάλλον ἢ ἀδελφὸς ὅλου τοῦ κόσμου.» Βαθυτάτη εἶναι ἡ ἐννοία τῶν ἐμβριθῶν τούτων λόγων. Τῷ ὄντι, τί σημαίνει τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ ἐφαρμοζόμενον εἰς ἅπαντας τοὺς ἡμετέρους συμπολίτας καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καθόλου, τί ση-

μαίνει τὸ τῆς μητρὸς ὄνομα εἰς τὴν πατρίδα ἀποδιδόμενον, ἐὰν αἱ δύο αὗται γλυκύταται προσαγορεύσεις μὴ ἀναλογῶσιν εἰς τὰς πρώτας τῆς νηπιότητος ἡμῶν ἀναμνήσεις, εἰς τοὺς πρώτους τῆς ἡμετέρας καρδίας παλμούς, εἰς τὰς προσφιλεστάτας καὶ ἀνεξίτηλους εἰκόνας, αἵτινες περιστῶσιν ἡμῖν ὅλας τὰς εὐφροσύνας καὶ ὅλας τὰς ἀλγηδῶνας τῆς οἰκογενείας; Ὅπως ἀγαπήσωμεν ὡς μητέρα τὴν πατρίδα πρέπει νὰ ἔχωμεν ἄλλην μητέρα, ἣν πρότερον ἔγνωμεν καὶ ἠγαπήσαμεν. Ὅπως ἀγαπήσωμεν ὡς ἀδελφούς συμπαῖντας τοὺς ἀνθρώπους, πρέπει πρότερον νὰ αἰσθανθῶμεν ἀληθῶς τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς γαλουχησάσης καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις κόλποις βαστασάσης ἡμᾶς μητρὸς. Ὁ μὲν Θεὸς θὰ ἐξηλείφετο ἀπὸ τῆς ἡμετέρας καρδίας καὶ θὰ ἀπέβλεπε τὸν μόνον τίτλον δι' οὗ γίνεται προσιτὸς εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ διανοίαν, ἡμεῖς δὲ ἡμιστὰ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τὸν προσαγορεύσωμεν πατέρα καὶ νὰ τὸν ὁμολογήσωμεν ὡς τὸν κοινὸν ἐν οὐρανοῖς ἀπάντων τῶν πλάσμάτων κηδεμόνα καὶ συντηρητὴν, ἐὰν καταδικάζομεθα νὰ μὴ ἀναγνωρίσωμεν πρότερον ἐκεῖνον ὅστις ὑπάρχει ἐνταῦθα ἢ ἐπίγειος αὐτοῦ εἰκὼν.

Ἡ οἰκογένεια ἀποβαίνει ἀναγκαιοτάτη εἰς τὴν ὕλικήν ἡμῶν εὐημερίαν, εἰς τὴν ἠθικὴν ἡμῶν ὑπαρξιν καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἡμετέρων θρησκευτικῶν αἰσθημάτων.

Ἐν πρώτοις παρατηρητέον, ὅτι ἡ εὐημερία δὲν συνίσταται εἰς τὰς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδονὰς ἢ εἰς τὰς ταραχώδεις ἀπολαύσεις αἵτινες ἀπολήγουσιν εἰς τὸν κάματον, τὴν ἀθυρίαν, τὸν κόρον καὶ τὴν βδελυγμίαν. Ἡ εὐημερία δὲν συνίσταται εἰς τὰ ὕλικὰ πλούτη· ἐνδέχεται νὰ ἴναι τις πλοῦσιος καὶ νὰ μὴ ἀρκῆται εἰς τὴν τύχην του· καὶ τ' ἀνάπαλιν δυνατὸν νὰ στέργῃ τις τὴν τύχην του κλίπερ ὧν ἄπορος. Ὁ πλοῦτος, χορηγῶν ἡμῖν τὰ περισσά, πολλάκις ἀρραίζει ἡμῖν τὰ ἀναγκαῖα, τὴν ἄνεσιν δηλαδὴ τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἡρεμίαν τῆς ψυχῆς· δύναται δὲ καὶ νὰ ἀναφλέξῃ ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἄσβεστον φιλοδοξίαν. Τί εἶναι λοιπὸν εὐημερία; «Ἡ ἀπουσία τῆς ἀνίας καὶ τῆς μερίμνης, ἡ στοργὴ τῶν παρόντων καὶ ἡ ἀσφάλεια περὶ τῶν μελλόντων, στοργὴ μετριόφρων καὶ ἀλόγος εἰς τὴν τύχην, τὴν κατάστασιν καὶ τὰ ἔθιμα ἡμῶν. Ἐνὶ λόγῳ ἡ εὐημερία εἶναι αὐτὴ ἡ ψυχὴ, ἀπηλλαγμένη ἀπὸ πάσης δουλείας τῶν ἀναγκῶν!» Τίς δὲ ὁ παρῆχον ἡμῖν τὸ πολῦτιμον τοῦτο κτήμα; ἡ ἐργασία, ἡ τάξις, ἡ πρόνοια! Ὅπόταν διάγῃ τις μόνος, εἰς ἑαυτὸν ἐγκαταλειμμένος, ἐρημος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἄμοιρος οἰκογενειακῶν δεσμών, κινδυνεύει νὰ εἴπῃ καθ' ἑαυτὸν· «Τί μέλει μοι περὶ τῶν κόπων οὓς ἄλλοι θέλουσι νὰ ἐπιβάλλωσιν ἐπὶ ἐμέ; Τίνας χάριν πρέπει νὰ ἀνθιστώμαι εἰς τὰς ζωηροτάτας τῶν κλίσεων καὶ τῶν διαθέ-

σεῶν μου; Πρὸς τί ἢ βραδεῖα καὶ πολυπόνοια κερῖδῶ ἢ μέλλουσα νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ μέλλον μου; Τίς βεβαίωσιν με ὅτι θὰ ζήσω ἕως τῆς ἐκπαύριον ἢ ὅτι δὲν θὰ ἐπέλθῃ ξένος τις ἵνα καταβροχθίσῃ τοὺς καρπούς τῶν ἰδρώτων μου καὶ τῶν στερήσεών μου;» Ταῦτα ἀναλογιζόμεθα ζῶντες καθ' ἑαυτοὺς καὶ τότε παραδιδόμεθα εἰς τὴν παραυτία ἡδονὴν ἀφροντιστοῦντες περὶ τοῦ μέλλοντος. Πάντη δ' ἄλλως φρονοῦμεν ὀπίσταν βλέπωμεν παρακαθημένῃ ἡμῖν προσφιλεῖ καὶ σεμνῇ σύζυγον, μηδενὸς κόπου φειδομένην ὅπως πολλαπλασιάσῃ τὰς εὐφροσύνας καὶ ἐλαττώσῃ τὰς λύπας ἡμῶν, — ὀπίσταν βλέπωμεν ὀλίγον ἀπώτερον λευκανθίσαντα τοὺς κροτάφους γέροντα καὶ πολιὰν γαίαν, πρὸς οὓς ὀφείλομεν τὴν ὑπαρξιν, καὶ οἵτινες δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ διατηρηθῶσιν ἐν τῷ βίῳ ἐὰν ἔμενον ἐρημοὶ ἕνεκα τῆς ἡμῶν σκληρότητος· ὀπίσταν τελευταῖον στρέφοντες ἀλλαχόσῃ τὸ βλέμμα παρατηρῶμεν κοιτῶν, ἐν ἧ ἀναπαύονται τὰ προσφιλεστάτα ἡμῖν ἀντικείμενα καὶ αἱ γλυκύταται ἡμῶν ἐλπίδες. Τίς ποτε, τοιαῦτα θεώμενος, θὰ ἐτόλμα νὰ εἴπῃ· «δὲν εἶμαι βεβαίως περὶ τῆς ἐκπαύριον, καὶ διὰ τοῦτο θέλω ν' ἀπολάσω τοῦ παρόντος;» Τότε δὲ συναισθανόμεθα νέον χυμὸν κυκλοφοροῦντα εἰς τὰς φλέβας, εἰς τοὺς μύους καὶ εἰς τὸ αἷμα ἡμῶν· τότε ἡ ἐργασία ἀποβαίνει ἡμῖν οὐ μόνον καθήκον, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη, οὐ μόνον ἀνάγκη, ἀλλὰ καὶ ἡδονή· τότε λησμονοῦντες τὸν κάματον ὑπολαμβάνομεν τὴν πέρα τοῦ χρειώδους ἀμοιβῆν τῆς ἐργασίας ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην, ἐν ἧ πρέπει νὰ τηρήσωμεν ἠθικόν. Τότε ἡ οἰκογένεια καθίστα ἡμᾶς εὐγενεστέρους ἐνώπιον τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν ἡμῶν καὶ ὀφελιμωτέρους πρὸς τοὺς ἄλλους. Διπλασιάζουσα τὰς δυνάμεις παραίτηται τὴν φιλεργίαν καὶ ἐριστῆ τὴν ἡμετέραν διανοίαν εἰς τὸ παρὸν καὶ εἰς τὸ μέλλον. Παινοῦσα δὲ τελευταῖον τὴν προσωπικὴν ἡμῶν εὐημερίαν, τὰ μέγιστα συμβάλλεται καὶ εἰς τὴν εὐημερίαν ὅλης τῆς κοινωνίας.

Περιορίσθη ἄχρι τοῦδε νὰ καταδείξω τὰ ἀποτελέσματα τῆς οἰκογενείας καὶ νὰ τὴν συστήσω ὑμῖν διὰ τῶν εὐεργετημάτων τῆς. Καιρὸς εἶναι ἤδη νὰ φανερώσω τί ἐστὶν οἰκογένεια αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, ἐπὶ τίσιν ὅροις δυνατὸν νὰ ὑπαρξῇ, καὶ τίνας αἱ ἀρχαὶ αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν ἱεράν αὐτῆς βᾶσιν.

Ἡ οἰκογένεια, ὡσάκις ὑπάρχει πλήρης, συνίσταται ἐκ τριῶν κοινωνιῶν, ἀδικαστῶν μὲν ἀπ' ἀλλήλων, πάνυ δὲ εὐδικαιρίτων· πρώτη τούτων νομίζεται ἡ συζυγικὴ κοινωνία, ἡ μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς· δευτέρα ἡ μεταξὺ τῶν γονέων καὶ τῶν τέκνων· τρίτη ἡ τῶν τέκνων πρὸς ἀλλήλα. Ἐκάστη τῶν κοινωνιῶν τούτων ἐπιφέρει ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ὑπαρξιν μυρίας εὐδικὰς χάριτας καὶ ἀνοίγει πηγὴν ἀνεξάντητον ἰσχύος, θάρρους καὶ προχυθίως ἐν ταῖς ἀ-

τυχίαις. Ἄλλ' ἐπὶ τίνι ὄρω; ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι θὰ ἐπιτελέσωμεν ὅσα αὕτη ἐπιβάλλει ἡμῖν καθήκοντα, θὰ κατανοήσωμεν τὸν ὕψιστον αὐτῆς σκοπὸν, δὲν θὰ φεισθῶμεν κόπων πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ, θὰ προσενέγκωμεν θυσίαν καὶ δλοκαύτωμα τὰ πάθη τῆς ὑπερηφανείας καὶ περιφιλαυτίας καὶ θὰ ἀφιερῶμεν εἰς αὐτὴν μετ' ἀκραίφονος αὐταπαρνήσεως.

Ὁ γάμος, καὶ εἰ μὴδὲν ἄλλο ἦν ἢ ἀπλοῦν μέσον, δι' οὗ ἀναγνωρίζουσιν οἱ μὲν γονεῖς τὰ ἴδια τέκνα, τὰ δὲ τέκνα τοὺς ἐαυτῶν γονεῖς, θὰ ἐφαίνετο πρᾶγμα ἱερὸν ἅμα καὶ γενναῖον καὶ ἄξιον τοῦ σεβασμοῦ ἡμῶν, ἐπειδὴ ὁ ἀνθρώπος οὐδὲν κέρηται δικαίωμα νὰ διάγῃ τὸν βίον ὡς τὸ στρουθίον τὸ καταλείπον τὰ ὠὰ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ ὕστερον ἀπολλόμενον ἐν ταῖς ἀπεράντοις ἐρήμοις. Ἐχομεν τὴν ἀξίωσιν ὅτι εἴμεθα ὄντα ἀνώτερα τῶν ζώων· τὰ ἀνθρώπινα πλάσματα, ἅμα κυφορηθέντα, προσδέονται μείζονος θεραπείας καὶ περιθάλψεως. Περιπλέον, ὡς ἐρέθη καὶ ἀνωτέρω, ἡ τοῦ ἀνθρώπου καρδία σκληρύνεται καὶ ἐξελέγγεται ἄμοιρος ὄλων τῶν εὐγενῶν παθῶν, ἐὰν μὴ δοκιμάσῃ ἐν μὲν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ τὴν υἱικὴν ἀγάπην, ἐν δὲ τῇ ἀνδρικῇ τὴν ἀγάπην τὴν πατρικὴν. Ὁ γάμος ὅμως εἶναι οὐχὶ ἀπλοῦν μέσον, ἀλλὰ σκοπὸς· εἶναι αὐτάρκης· ἀπαιτεῖ ὄλον τὸν σεβασμὸν ἡμῶν καὶ πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἀπρογώνιστος λίθος τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ὡς ἀπαραίτητον θεμέλιον καὶ ἀπαραβίβιστον ἐγγέγγυσον αὐτῆς τῆς οἰκογενείας.

Τῷ ὄντι τίς ὁ ἐρισμὸς αὐτοῦ; Ὁ γάμος ὁ ὦν τοιοῦτος οἷος ὀφείλει νὰ ἦναι, οἷος ὑπάρχει πραγματικῶς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ δικαιοῖ καὶ ὅποιον ἀπαιτεῖ ἡ τοῦ ἀνθρώπου καρδία ἐν ὅλαις ταῖς τοῦ βίου περιστάσεσιν, εἶναι «ἡ ἀδιάλυτος ἐνώσις καὶ συγγώνουσις τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ καθήκοντος»· εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ καθήκοντος ἠγασμένη καὶ καθαρμένη ἀγάπη, εἶναι τὸ καθήκον τὸ παρὰ τῆς ἀγάπης ἐξωπλισμένον καὶ πεποικισμένον δι' ὄλων τῶν χαρίτων. Μεταξὺ ἀγάπης καὶ γάμου δὲν ὑπάρχει οὐδεμία διαφωνία ἢ ἀντιπάθεια διαθέσεων. Ἄδικον ἔχουσιν οἱ τοῦτο ἰσχυρίζομενοι ἄσματογράφοι, οἱ κομικοὶ ποιηταὶ καὶ οἱ γελοιοποιοὶ ἐν ταῖς συνήθεσι συναναστροφῆσι. Ὁ γάμος δὲν εἶναι τὸ τέλος τῆς ἀγάπης, ἀλλ' ἡ κορωνὴ αὐτῆς. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου δὲν ἀναδιδῶ τὰ συγγράμματα τῶν φιλοσόφων, οὐδὲ τὰ ἀποσφάγματα τῶν ἐμπείρων τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἀποτείνωμαι εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν θεοφροσύνην τῶν ἀκροατῶν μου.

Ἄθωα παρθένος γοητεύει ὕμᾶς διὰ τῆς νεότητος, τῆς ἀγνότητος καὶ τῶν χαρίτων τῆς ἢ αὐστηρὰ ἠθικῆ καὶ τὰ ἔξοχα προτερήματά τῆς ἐπιβάλλουσιν ὑμῖν σεβαστὴν ἢ ἀγαθότις καὶ ἡ γλυκύτης αὐτῆς τὴν περιστάνοσιν ὑμῖν σύντροφον ἀξιογάπητον ἅμα καὶ ἀφιερῶμένην. Τί ἐμπο-

καλιὰ τοῦ πτηνοῦ· πρὶν αὐτὸ συλληθῆ, οὐδέλο-
μεν νὰ σκεφθῶμεν περὶ τῶν ἀναγκῶν του καὶ
περὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ θὰ ἐπαρκέσωμεν εἰς αὐ-
τάς. Βαρυτάτην ἀναδεχόμεθα οὐθύνην παιδο-
ποιούμενοι, ἐὰν ἐκ τῶν προτέρων γινώσκωμεν
ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ πρώτιστα
τῶν ἡμετέρων πρὸς τὰ τέκνα καθήκοντων. Ὑ-
πάρχει νόμος αὐστηρῶς τιμωρῶν τὸν ἀνάλητον
καὶ ἀπάνθρωπον πατέρα τὸν ἐγκαταλιμπάνοντα
τὰ ἑαυτοῦ τέκνα. Δὲν ὑπάρχει ὁμῶς, καὶ μία
ἄλλη ἐγκατάλειψις, περὶ ἧς νῦν ποιοῦμαι τὸν
λόγον, ἐγκατάλειψις προμελετημένη καὶ πρὸ τῆς
γεννήσεως; Πολλῶς δικαιοτέρα πρέπει νὰ ἐνει-
δίσωμεν ὡς βάρβαρον καὶ προώλην τὸν μὴ ἀνα-
γνωρίζοντα τὸ ἑαυτοῦ αἷμα, τὸν ἀπορρίπτοντα
ὡς φορτίον δυσβάστακτον τοὺς καρποὺς τῶν ἰ-
δίῶν σπλάγγων, τὸν ἐγχαράσσοντα ἐπὶ τοῦ με-
τώπου τῶν τέκνων του τὰ στίγματα τῆς ἀτι-
μίας ἐκείνης, εἰς ἣν αὐτὸς ὁ ἀσυνείδητος καὶ ἀ-
ναίδης ὤθησε τὴν μητέρα των. Βεβαίως ἡ εὐ-
σπλαγγνία, ὡς ἄλλος οὐρανόπεμπτος ἄγγελος,
ἐπισυνάγει ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς τοὺς ἐγκατα-
λελειμένους νεοσσούς· ἀλλ' ἡ εὐσπλαγγνία δὲν
δύναται οὐδέποτε ν' ἀντικαταστήσῃ οὔτε τὴν φι-
λόστοργον πρόνοιαν καὶ τοὺς ἀγνωστάτους τῆς
μητρὸς μαστοὺς, οὔτε τὴν προστασίαν ἐκείνην,
ἧς ἄνευ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὁμοιάζει πρὸς
νεκροῦν σκῆψον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγρίων κυ-
μάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Αἱ αἰσθήσεις λαλοῦσι καὶ
τὰς ἀκούομεν· ἐπὶ τέλους ὅμως ἀρπυνοὶ ἢ συ-
νείδησις ἡμῶν· καὶ τότε δὴ αἰσχυνόμενοι ἐπὶ ἀ-
σελγείᾳ, ἧς θυμὸς ἐγένετο αὐτὸ τὸ ἡμέτερον αἷμα
καὶ ἡ σὰρξ, ταλαιπωρούμεθα ὑπὸ τῶν ἐλέγχων
τοῦ συνειδότου, ὅτι παρεδώκαμεν ἄθῳ πλά-
σμα εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν περιφρόνησιν
πρὶν ἢ τὸ γεννηθῶμεν.

Ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε ρηθέντων ἔπεται ὅτι πρέ-
πει ἡ τῶν γονέων πρόνοια νὰ προηγήται μὲν τῆς
γεννήσεως τοῦ τέκνου, ἀλλὰ νὰ μὴ περιπίπτῃ
εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς φιλοδοξίας καὶ τοῦ πλημ-
μελοῦς ὑπολογισμοῦ. Οὐδὲν ἔχομεν καθήκον νὰ
καταλίπωμεν εἰς τὰ ἡμέτερα τέκνα τὴν ἀσθη-
νίαν καὶ τὸν πλοῦτον τὸν ὅποιον δὲν κατέχομεν
ἡμεῖς αὐτοί· ἐπειδὴ, ὡς περὶ μικροῦ ἐρέθη,
ἐν τῷ πλούτῳ δὲν ἔγκειται ἡ ἀληθὴς εὐδαιμο-
νία οὔτε ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ τί-
μιος τεχνίτης, ὁ πρότερον μὲν ὑπὲρ δύο ἐργα-
ζόμενος, νῦν δὲ ἑλκὸν νὰ διαθρέψῃ τρεῖς, ἀρ-
κεῖ νὰ διδάσῃ τὸ τέκνον του ὅπερ αὐτὸς μετέρ-
χεται ἐπιτήδευμα καὶ νὰ τὸ ἀναδείξῃ οὕτως
ὠφέλιμον τῆς κοινωνίας μέλος. Ὁ μέγας Μον-
τεσκιό εἶπεν· «Ὁ πατὴρ οὐδέποτε νὰ ἀναθρέψῃ
καὶ ἐκπαιδεύσῃ τὸ τέκνον· δὲν οὐδέποτε νὰ
τὸ καταστήσῃ κληρονόμον.» Τὸν φιλόπονον δὲ
καὶ τίμιον ἐργάτην τὸν διδάσκοντα τοὺς παῖ-
δάς του τὸ ἴδιον ἐπιτήδευμα ἐκτιμῶ ἐγὼ πολὺ
μᾶλλον ἢ τινὰς χιλιούχους, οἱ ὅποιοι ἐπλοῦ-

τησαν κερδοσκοποῦντες ἐν τοῖς χρηματιστηρίοις
καὶ ἐκκληρονόμησαν τὴν ἀδράνειαν καὶ τὴν ἄνη-
ρίαν, διακυβεύοντες τὴν τε ἑαυτῶν καὶ τὴν τῶν
ἄλλων περιουσίαν· ἐκτιμῶ αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν
κτηματίαν τὸν μηδαμῶς φροντίζοντα ν' ἀποβῆ
ὠφέλιμος τῷ πλησίον καὶ νὰ ἀποτίσῃ τὸ οὐδεὶς
μεινον εἰς τὴν κοινωνίαν, ὡς ἔπραξεν ὁ πατὴρ
αὐτοῦ. Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ σχεδίων
φαντασιωδῶν καὶ ἀπραγματοποιήτων, ἀλλὰ περὶ
καθήκοντων σπουδαίων, τὰ ὅποια εἰς πάντας
ἐπιβάλλονται ἐξ ἴσου, καὶ τὰ ὅποια ἅπαντες
κέρτηνται τὴν ἰκανότητα νὰ ἐκτελέσωσι. Τίς
δὲ θὰ πάθῃ ἕνεκα τῆς μὴ ἐκπληρώσεως τῶν
πρὸς τὰ τέκνα ἐπιβαλλομένων καθήκοντων;
ὁ τόπος θὰ ὑποφῆρῃ, ἐπειδὴ τὰ τέκνα, εἰς
ἑαυτὰ ἐγκαταλειπόμενα, ἀβοήθητα καὶ ὀ-
λοῦρα ἄμοιρα τῶν τῆς ὑπάρξεως μέσων, ἢ ἀπο-
θνήσκουσιν, ἢ γίνονται μάλιστα τῆς κοινωνίας·
ὁ πατὴρ ὅμως, βλέπων τὸ παιδίον παρ' ἐ-
κείνου προσδοκῶν ὕλον αὐτοῦ τὸ μέλλον, θὰ ἀ-
ρυσθῆ νέας δυνάμεις, ὑψηλότερα καὶ γενναίτερα
αἰσθήματα, καὶ θὰ συνκισθανθῇ ἐκντὸν πολλῶ
μείζονα ἢ προτοῦ, ἐπειδὴ ὡς ὑπάρχει μεγαλειό-
της βασιλέων οὕτως ὑπάρχει καὶ τις ἄλλη μεγα-
λειότης, μᾶλλον προσιτὴ εἰς ἅπαντας καὶ ἡ-
τον διαμφορομένη, — ἡ μεγαλειότης τοῦ οἰ-
κογενεάρχου. Ἀλλὰ τὸ ἀνατρέφειν τοὺς παῖδας
μέχρι τῆς ἡλικίας καθ' ἣν δύνανται νὰ ἐπαρκῶ-
σιν αὐτοὶ εἰς τὰς ἀνάγκας των, καὶ τὸ διδάσκειν
αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἐπιτήδευμα, τοῦτο εἶναι ὁ κα-
λούμενος βίος ὑλικῆς ἢ ὁ ἄριστος τοῦ σώματος. Ὁ
βίος ὅμως ὁ ὑλικῆς δὲν εἶναι εἰς τοὺς ἀνθρώπους
ἀποχρῶν· προσδεῖται τοῦ βίου τοῦ πνευματικοῦ·
ἡ φυσικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀνατροφή ἔχει ἀνάγκη
τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς ἐκπαιδεύ-
σεως. Τὴν ἐκπαιδεύσιν δὲν δύνανται ἅπαντες νὰ
δώσωσιν ἀφ' ἑαυτῶν· αἱ καλῶς διοργανωμέναι
καὶ πεπολιτισμέναι κοινωνίαι ἐγκαθιδρύουσι σχο-
λεῖα δημόσια, ἐνθα τῶν μὲν πενήτων τὰ τέκνα
ἐκπαιδεύονται ἀναλώμασι τῆς κοινότητος, οὐχὶ
δὲ καὶ τὰ τῶν εὐπορούντων, ἐπειδὴ ἡ κοινωνία
πρέπει νὰ φυλάττῃ καὶ ἐξοικονομῇ τοὺς πόρους
τῆς διὰ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην αὐτῶν. Ἡ ἠθικὴ
ἐκπαιδεύσις εἶναι ἀπαραίτητος. Οὔτε τὸ θρησκευ-
τικὸν μάθημα, οὔτε τὰ διδακτικὰ βιβλία, οὔτε
αἱ διδασκαλαὶ περὶ ἠθικῆς ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τὰς
νεκρῆς καρδίας τοσοῦτον ὅσον τὸ παράδειγμα
τῆς χρηστότητος, τῆς συνέσεως καὶ τῆς χρη-
στοθελείας, τὸ ὅποιον ὁ πατὴρ ἐντὸς τῆς ἰδίας
οἰκογενείας παρέχει εἰς τὰ τέκνα του. Τοιαῦτα
ἢ ἀληθινὰ ἐκπαιδεύσις, ἢ ἕκαστος οὐδέποτε καὶ
δύναται νὰ δώσῃ, καὶ ἦτις ἀνυψοῦσα τοὺς ἀν-
θρώπους ἐπιτυγχάνει πληρέστατα τοῦ σκοποῦ
αὐτῆς· ὅπου ἐγκακισθῆ ἐν αὐτῇ τῇ οἰκογε-
νεῖᾳ, καθισταμένη αὐστηρὰ μὲν καὶ σπουδαία
ὑπὸ τοῦ πατρὸς, τρυφερὰ δὲ καὶ γλυκεία ὑπὸ
τῆς μητρὸς. Τοιαῦτα τὰ δύο ὕψηλά τῶν γονέων

καθῆκοντα πρὸς τὰ τέκνα, ἡ φυσικὴ καὶ βιομη-
χανικὴ ἀνατροφή καὶ ἡ ἀνατροφή ἡ ἠθικὴ τὴν
διττὴν ταύτην ἐντολήν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ
πᾶς ἄνθρωπος, ἀρκεῖ μόνον νὰ ὑπάρχῃ τίμιος,
ἰσοδύνατος μὴ τοιοῦτος καλῶς θὰ ἔπραττε μὴ
ἰσοδύνατος τὸ παράπαν εἰς τὴν ἀγωγήν τῶν
τέκνων του.

Καθὼς οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα, οὕτω πάλιν
καὶ τὰ τέκνα ἔχουσι πρὸς τοὺς γονεῖς πολλὰ
καθῆκοντα ἱερά, πρὸ πάντων τὴν ὑπακοὴν ἐρ-
ῶν δὲν ἐφθασαν εἰς τὴν νόμιμον ἡλικίαν, ἐ-
πειδὴ τὸ πατρικὸν ἀξίωμα ἕνα ἀπλῶς προτι-
θεταί σκοπὸν, νὰ τὰ διαπλάσῃ, ἀνυψώσῃ καὶ
ἀναδείξῃ ἀνθρώπους· παύεται λοιπὸν ἄμα κα-
ταρθῶσαν τὸν σκοπὸν ἐκείνον, ἐπειδὴ τὸ πατρι-
κὸν ἀξίωμα εἶναι μία οὐράνιος ἐξουσία, ἱερατὴ ἢ
ἀληθινὴ, ἐντολὴ ἠθικὴ ἄμα καὶ θρησκευτικὴ.
Ἄμα ἐκτελεσθεῖσας ταύτης παύεται ἡ ὑπακοή,
ἀντικαθισταμένη ὑπὸ τοῦ αἰσθηματος τῆς εὐ-
λαβείας, τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἀφιερώσεως
πρὸς τὸν χορηγῆσαντα ἡμῖν διττὸν βίον, τὸν
ὕλικόν, δι' οὗ κατέχομεν τὴν πρέπουσαν ἡμῖν
θεῖον ἐν τῇ φύσει, καὶ τὸν ἠθικόν, δι' οὗ κατέ-
χομεν τὴν οἰκείαν θέσιν μεταξὺ τῶν ὁμοίων.
Τὰ αἰσθήματα ταῦτα πρέπει νὰ ἦναι διαρκῆ
καὶ νὰ ἀπυκαλύπτωνται κατὰ τὰς ἐπισημοτέ-
ρας τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως περιστάσεις. Οὐχὶ
ἀλόγως θεωρεῖ ὁ νόμος ἐνήλικας τοὺς συμπλη-
ρώσαντας τὸ πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡ-
λικίας των, ἐπειδὴ ἡ ὑπὸ τῶν νεωτέρων τῆς οἰ-
κογενείας μελῶν γενομένη ἐκλογὴ τῆς συζύγου
ἢ τοῦ ἀνδρὸς ἄλλοι οὐσιαστικῶς ὀλοκλήρον τὴν
οἰκογένειαν. Δὲν ἐπιτρέπεται τοῖς νεωτέροις νὰ
εἰσαγάγωσιν εἰς τὸ ἄδυτον τῆς οἰκογενείας καὶ
νὰ παρεκχωρήσωσι τὰ ἱερώτερα τῶν ὀνομάτων
καὶ τῶν δικαιωμάτων εἰς ἕντα ἀνάξια τῆλικού-
της τιμῆς καὶ ἰκανὰ ἴσως νὰ ἀτιμώσωσι τὴν οἰ-
κογένειαν ἢ νὰ διαταράξωσι τὴν ἐν αὐτῇ ἐπι-
κρατοῦσαν εἰρήνην καὶ ἁρμονίαν. Ὅπου ἐπέ-
θη ἡ κρίσιμος τοῦ γάμου ὥρα, ἄς κλίνωμεν ἐ-
κουσίως τὸν αὐχέναν ὑπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ πατρὸς
καὶ τῆς μητρὸς, συνδικασκεπτόμενοι μετ' αὐτῶν
ἐν ἀγάπῃ· ἐὰν ἴδωμεν αὐτοὺς γινόμενους ἐρ-
μαιον τυφλῶν προλήψεων, ἄς ἀποπειρώμεθα νὰ
τοῦς καταπείσωμεν· δικαίαι εἶναι ἡ ἀντίστασις
μὲν ἐναντίον τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης καὶ τῆς
ἀθίκου προλήψεως, ἐναντίον τῆς ἀγνώστου καὶ
διοποικίτης ἀξιώσεως, ἦτις, μηδαμῶς συντελοῦ-
σα εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἡμετέρου ὀνόματος, τείνει
ἵνα καταστρέψῃ τὴν εὐημερίαν ἡμῶν.

Οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς γεννόμενοι παῖδες
ἔχουσι νὰ ἐπιτελέσωσι καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλὰ
καθῆκοντα, τὰ ὅποια ὅμως ὑπάρχουσι τοσοῦτον
θελτικὰ ὥστε μόλις δύνανται νὰ νομισθῶσι
καθῆκοντα. Τῶ ἐντι τί γλυκύτερον, τί γρητε-
τικώτερον τῆς μεταξὺ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς ὑ-
παρχούσης συγκοινωνίας, ἦτις ὅσον ὑψηλότερα εἶ-

ναι παρὰ τὴν ἀπλὴν φιλίαν, τοσοῦτω μακρό-
τερον ἀπέχει ἀπὸ τῶν τρικυμιῶν καὶ τῆς ἀντι-
ζηλίας τοῦ ἔρωτος; Τί ἡδύτερον ἢ τὸ ἀνευρί-
σκαιν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ἀδελφῷ, ἔχοντι ἐν ταῖς ἰ-
δίαις φρεσὶ τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ ἡμεῖς αἷμα, συγ-
κοινωνοῦντι τῶν αὐτῶν χαρμοσυνῶν καὶ ἀλγη-
δῶν, θεραπευομένη ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς, καὶ
οὔτινος τὸ τε σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ ἐπλάσθησαν ἐκ
μῆς καὶ τῆς αὐτῆς ὡς ἡμεῖς; οὐσίας; «Ὁ ἀδελ-
φός εἶναι φίλος χορηγηθείς ἡμῖν παρὰ τῆς φύ-
σεως.» Ἐὰν μὴ θέλωμεν νὰ σφίξωμεν τοῦτου
τὴν δεξιάν, εἴμεθα ἀνάξιοι νὰ λάβωμεν ἄλλον
φίλον.

Τοιοῦτω τρόπῳ ὅλα τὰ αἰσθήματα τῆς οἰ-
κογενείας συγκεντροῦνται εἰς ἕν καὶ μόνον, εἰς
τὴν ἀγάπην, εἰς τὴν ἀφιέρωσιν. Τοιοῦτω τρόπῳ
ἅπαντα τὰ ὄντα, τὰ ὅποια εἰς τοὺς σωματι-
κῶς ὀφθαλμοὺς φαίνονται διακεκομμένα ἀπ' ἀλ-
λήλων, συναποτελοῦσιν ἀληθῶς ἐν σῶμα καὶ
μία ψυχήν. Οὕτως ἐνοουμένη ἡ οἰκογένεια δὲν
εἶναι ἐξαιρετικὸν προνόμιον οὔτε τοῦ συρφετώ-
δους ὄχλου, οὔτε τῶν ἀριστοκρατικῶν, ἀλλ' εἶ-
ναι ἀπλῶς ἡ ἀνθρωπίνη οἰκογένεια τῆς ὁποίας
ἡ τελεία εἰκὼν παρίσταται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δια-
νοίᾳ ὑπὸ τὰ θελτικὰ ἔχνη τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ
μόνον τὸ τῆς μητρὸς ὄνομα διεγείρει ἐν ἡμῖν
πᾶσαν ἰδέαν εὐλαβείας, τιμῆς καὶ ἀγάπης. Ἐν
τοῖς πρότερον ὑπῆρχον ἐν τῇ κοινωνίᾳ προνο-
μοῦχοί τινες, νομίζοντες ὅτι αὐτοὶ μόνον εἶχον
δικαίωμα νὰ λαλοῦσι περὶ τῶν προγόνων των, ὡ-
σανεὶ οἱ ἄλλοι μὴ ἀνήκον ἄθῳ εἰς τὸ ἀνθρώ-
πινον γένος, μηδὲ ἦσαν ἀξιοὶ νὰ καταλογισθῶ-
σιν εἰς τὴν κοινωνικὴν τάξιν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν
ἡδὴ ἀναπτυχθεῖσαν τῆς οἰκογενείας ἐννοίαν,
πᾶσα οἰκογένεια τιμῆα καὶ ἀκριβῶς τὰ ἑαυτῆς
καθῆκοντα ἐπιτελοῦσα εἶναι καὶ ὀνομάζεται εὐ-
γενής. Ἀπόβλητοι καὶ ἀγενεῖς ὑπάρχουσι μό-
νοι αἱ οἰκογένειαι αἱ κηλιδοῦμεναι ὑπὸ τῶν κα-
κουργῶν, ἀτων καὶ τῆς βλαπτοσύνης καὶ οὐδὲν ἔχου-
σαι ἄλλο ἢ τὸ ἄπλοῦν ὄνομα τῆς οἰκογενείας.

Ἡ τῶν προγόνων εὐκλεία θὰ ἦναι ἀπὸ τοῦδε
κοινὸν προνόμιον πάντων τῶν ἀνθρώπων, ἐὰν
πάντες οἱ ἄνθρωποι συνειδῶσι τὰ καθῆκοντα καὶ
τὰ αἰσθήματα ἐρ' ὧν ἐρείδεται ἡ οἰκογενειακὴ
κοινωνία. Σήμερον δὲν ὑπάρχει οὐδεμία οἰκογε-
νεια τοσοῦτον εὐτελής καὶ ἀφανής ὥστε νὰ μὴ
ἔχῃ τὸ γενεαλογικὸν αὐτῆς στέλεχος καὶ τὰ
τεκμήρια τῆς εὐγενείας τῆς. Συλλέξατε ἐν λευ-
κώματι τὰς φωτογραφίας τῶν ἡμετέρων φιλό-
των καὶ τῶν ἀξίων τῆς ἡμετέρας ὑπολήψεως καὶ
εὐγνωμοσύνης. Ὑπογράψατε τὰ παρ' αὐτῶν πρα-
χθέντα ἀγαθὰ, τὰ παραδείγματα τῆς χρηστό-
τητος, τῆς ἀταπαρνήσεως καὶ τῆς συνέσεως
ἄπερ κατέλιπον ὕμιν, τηρήσατε εὐλαβῶς τὰ σε-
πτὰ ταῦτα μνημεῖα, καὶ θὰ ἀποκτήσῃτε πολύ-
τιμον οἰκογενειακὸν μουσεῖον, ὡς ἄλλοι τῆς ἀρ-
χαίας Ῥώμης εὐπατρίδα· θὰ ἔχητε διὰ παντὸς

ενώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἐνσάρκωσιν ὅλων τῶν ὑψηλῶν ἀρετῶν, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἀσκήσητε ὑμεῖς αὐτοὶ, καὶ πλέον δὲν θὰ φθονήσητε τοὺς τῶς κληθέντας εὐγενεῖς. Οὕτω δὲ ὅλαι μὲν αἱ οἰκογένειαι τοῦ λαοῦ θὰ ἀναβιβασθῶσιν εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος, φέρουσαι ἐπὶ τοῦ μετώπου τὸν χαρακτήρα τῆς εὐγενείας, ἢ δὲ δημοκρατία θὰ παρκατήσῃ ἀληθῶς τὸ ἰδεώδες τῆς κοινωνίας ἐν τῷ μέλλοντι.

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, ὑπὸ * K.]

Συγγραφεὺς 181 π. 171.

Εὔρομεν τὴν μαρκησίαν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς καθημένας εἰς τὴν εἴσοδον τῆς μακρᾶς σειρᾶς τῶν θαλάμων τῆς ὑποδοχῆς. Οὐδεὶς τῶν προσκεκλημένων εἶχε φανῆ ἀκόμη. Ὁ λόρδος Λουδοβίκος μόνος, πρὸ ὧρας μάλιστα ἀφικόμενος ἐκ Λονδίνου, ἦτο πλησίον τῶν ἀδελφῶν του, ἀδελφῶν μετὰ τινος νέου Γαλλίδου, συντρόφου τῶν δεσποινίδων Βρανδῶνος, τῆς ἀναισχυντοτέρας φιλαρέσκου, ἣν ποτε συνήντησα.

Ἡ μαρκησία ἀνετινάχθη αἶφνης ἐπὶ τῆ θέσ τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν, φρικωδῶς ὠχρίασασα. Ἦθελεν εἶπει τις ὅτι ἐπλήγη ὑπὸ αἰφνιδίας προσβολῆς. Ἐν τούτοις προέβη πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν κῆρυξεν χαριέντως ἐπὶ τῆ ἀνηκούστῳ τέρψει, ἣν, καθὰ ἔλεγε, προῦξενεὶ αὐτῆ ἡ παρυσία του.

Ὁ λόρδος Λουδοβίκος, βλέπων τὸν ἀδελφόν του, ἐπλησίασεν αὐτὸν μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ζωηρότητος, θλίβων δὲ μετὰ περιπαθείας τὴν χεῖρά του, τὸν διεβεβαίωσε περὶ τῆς εὐτυχίας, ἣν αἰσθάνεται, ἐπανευρίσκων αὐτὸν τοσοῦτον ὑγιᾶ. Ἦλθεν ἀκολούθως ἡ σειρά μου. Ἐπειτα αἰφνιδίως:

— Ἄ! . . κυρία Καρτβράιτ! Πῶς! σεις; Εἶναι δυνατόν; Πῶς; . . . Συγκατετέθητε πραγματικῶς ν' ἀφήσητε τὸ ἐρημητήριόν σας, καὶ ἰδοὺ σεις εἰσελθοῦσα μεθ' ἡμῶν ὅλων εἰς τὴν αἰώνιον καταδίκην!

— Ἐλπίζω ὄχι, ἀπεκρίθη. Ἦλθον ἀπλῶς μόνον διὰ νὰ συνοδεύσω τὴν δεσποινίδα Χόρν... καὶ νὰ ἐκπληρώσω τὸ καθήκόν μου.

— ὦ! . . Λιλία! . . Δὲν σὰς ἔβλεπον. Μὲ εἶχον προειδοποιήσει ἐν τούτοις, ὅτι ἤθέλετε εἶσθαι ἐκ τῶν ἡμετέρων.

Ἀλλῶν δὲ, τὴν θεώρει μετὰ βαθείας ἐκπλήξεως.

— Εἶναι πραγματικῶς ἡ Λιλία; . . . Πῶς! σὰς ἀφήκα τὴν χαριστάτην τρελλὴν τοῦ κόσμου, καὶ σὰς ἐπανευρίσκω. . . ἀδιάφορον. . . Θέλετε νὰ χορεύσωμεν τοὺς δύο πρώτους χορούς;

Ἡ Λιλία ἤρθη ὡς κεράσιον. Ἐφάνετο γοητευθεῖσα. Εἰς τὴν τιμὴν μου πιστεύω ὅτι εἶχε σκεφθῆ, ὅτι οὐδεὶς ἤθελε τὴν προσκαλέσει.

— Ἄν τὸ ἐπιθυμᾶτε, εἶπεν.

— Ἄν τὸ ἐπιθυμῶ! ἀνέκραξεν ὁ λόρδος Λου-

δοβίκος, καταβιβρώσκων αὐτὴν διὰ τοῦ βλέμματός. Λοιπὸν δὲν ἔχετε δώσει τὸν λόγον σὰς εἰς κανένα, καὶ δέχεσθε. Εἶναι πρᾶγμα συμφωνημένον.

Ἡ Λιλία ἐπλησίασε τὰς ἐξαδέλφους τῆς.

— ὦ! Σαινζερμαίν, ὅποιον ἀξιόλογον πλάσμα! ὅποια τερπνὴ καὶ ἀξιολάτρευτος κόρη! Ἀδύνατον νὰ συλλάβῃ τις τὴν ἰδέαν τοιαύτης μεταβολῆς εἰς ἐν μόλις ἔτος. Ὅποια διαφορά μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου! Ἀλλὰ παρατηρήσατέ την λοιπὸν! εἶναι ἡ χάρις προσωποποιημένη! εἶναι θαυμασίως ὠραία! . . . εἶναι μαγεία!

Ἐπλησίασεν αὐτὴν καὶ ἤρχισε νὰ τῆ λαλή μετὰ ζωηρότητος. Ἐκείνη δὲ ἐγέλα καὶ ἐφάνετο ἀκίχζομένη μετ' αὐτοῦ. Ἀθῶος ἀκίχζομος, ἔλεγον χαμηλοφώνως ὅπως διόλου ἀθῶος ὀλίγον περισσότερο μόνον εὐθυμία καὶ γλυκύτης ὑπὲρ τὸ σύνθετες ἐν τῆ στάσει αὐτῆς καὶ ἐν τῷ βλέμματι.

Ἦκουσα τὸν λόρδον Σαινζερμαίν στενάζοντα.

Ἡ αἶθουσα τοῦ χοροῦ ἤρξατο πληρουμένη ὑπὸ κόσμου καὶ πάραυτα τὸ πλήθος μὲ ἀπεχώρισε τῆς οἰκογενείας Βρανδῶνος. Μετὰ τὴν σχηματισμὸν τῶν τετραχόρων παρετήρησα ἐκ νέου τὴν Λιλίαν ἔχθρου μετὰ τοῦ λόρδου Λουδοβίκου. Ἡ κλῆρον ἑξήγειρε τὸν θαυμασμὸν πάντων, οἵτινες περιεκύκλουν τὴν μαρκησίαν ἐρωτῶντες τίς ἦτο ἡ δεσποινὴ Χόρν ἢ δὲ μαρκησία μάτην ἐξήτει ν' ἀποκρύψῃ τὴν δυσθυμίαν τῆς οὐ μόνον δὲ ἦτο κατατεθλιμμένη, βλέπουσα τὴν δεσποινίδα Χόρν ἀποστρέφουσαν τὴν δημοσίαν προσοχὴν ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς, ἀλλ' ἔτι βαθυτέρον παρωργισμένη, διότι παρίστατο εἰς τὴν θριαμβικὸν τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν ἐπὶ τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ του.

Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν κατὰ πρῶτον παριστάμενος εἰς τὸ δημόσιον, ἐγένετο δεκτὸς ὑφ' ὅλων μετ' εὐχαριστήσεως ἠνωμένης μετὰ σεβασμοῦ. Πάντες ἐφάνοντο ἐπιθυμῶντες νὰ προσενέγκωσι τὸν σεβασμὸν αὐτῶν εἰς ἄνδρα, ὅστις εἰ καὶ ζῶν ἐν τῆ μονώσει, μάλιστα δὲ ἀμυδρῶς ὄραβεις ἕως τότε, ἐγνώσθη ἐν τούτοις ἀπὸ μακροῦ χρόνου διὰ τῶν πράξεών του καὶ τῶν εὐεργεσιῶν του.

Πρώτην φοράν ἐπίσης ὁ λόρδος Λουδοβίκος εὐρίσκετο ἐκτιμώμενος ἐν τῆ πραγματικῇ αὐτοῦ ἀξίᾳ, ἀντὶ δὲ, ὡς συνήθως συνέβαινε, νὰ γείνη ὑποδεκτὸς ὡς ὁ προφανὴς κληρονόμος τῶν τίτλων καὶ τῶν κτήσεων τῆς οἰκογενείας του, ἐρρίφθη αἶφνης εἰς δευτερεύουσαν θέσιν, εἰς τὴν ἀσήμαντον τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ θέσιν.

Ἐκεῖνος δὲ ἐφάνετο ἥκιστα μεριμνῶν περὶ τούτου, μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἀπερισκέψιας περὶ τῆς Λιλίας μόνον ἀσχολούμενος. Καθ' ὅλο κληρίαν ἀπορροφηθεὶς ὑπ' αὐτῆς, δὲν ἐσκέπτετο πλέον οὔτε διὰ τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν δυσἀρέσκειαν τῆς μητρὸς του, οὔτε διὰ τὰ καθήκοντα

αὐτοῦ ὡς μέλους τῆς οἰκογενείας ἀπέναντι τῶν προσκεκλημένων.

Ἡ μαρκησία λυσσῶσα, ἀπηυθύνθη εἰς τὸν λόρδον Σαινζερμαίν.

— Εὐκταῖον ὅπως ὁ λόρδος Λουδοβίκος ἐνίκησεν τὸ ἄτοπον τῶν πρὸς τὴν Λιλίαν περιποιησῶν του. Εἶναι καιρὸς νὰ παύσῃ ἡ γελοία αὕτη κατάσταση καὶ νὰ ἐνασχοληθῇ ὀλίγον καὶ διὰ τὰς ἄλλας νεάνιδας. Ἠθέλετε ἔχει τὴν ἀγαθότητα νὰ τῷ λαλήσητε;

Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν, συνδιαλεγόμενος ἐν τινὶ κύκλῳ, ἐστράφη ζωηρῶς, ρίψας ταχὺ ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βλέμμα.

Ὁ λόρδος Λουδοβίκος ἐλάλει ταπεινῇ τῆ φωνῇ εἰς τὴν Λιλίαν, μέχρι τῶν ὠτων ἐρυθριῶσαν. Ὁ Σαινζερμαίν κατέστη ὠχρὸς μέχρι πελιδνότητος. Τὸν εἶδον κλονούμενον. Ἐν τούτοις ἔλαβε τὸν βραχίονά μου καὶ μοι εἶπεν:

— Ἡ μαρκησία ἔχει δίκαιον. Πρέπει νὰ τὸν εἰδοποιήσωμεν.

Τὸν συνήντησαμεν.

— Λουδοβίκε, ἡ μήτηρ σας ἐπιθυμᾷ νὰ ἐνασχοληθῆτε ὀλίγον περισσότερο καὶ περὶ τῶν προσκεκλημένων, ἢ δὲ προσοχὴ σας νὰ μὴ ἦναι ἀπικλειστικῶς συγκεντρωμένη εἰς τὰ πρόσωπα τῆς οἰκογενείας σας.

— Ἐγὼ εἶμι δίκαιον. Ἐν τῆ τιμῇ μου συμπεριφέρουμαι ὡς ἀληθὴς ἄρκτος. Μεταβαίνω νὰ προσκαλέσω εἰς χορὸν τὰς δεσποινίδας Careton, Σωφρανία, Λιλία, ἐνθυμήθητε, ὅτι χορεύομεν ἑμῶν τὸ cotillon μετὰ τὸ δείπνον.

— Καλλίτερον θὰ ἦτο ἂν ἀπεποιεῖσθε, Λιλία, εἶπεν ὁ λόρδος Σαινζερμαίν. Δυνατὸν νὰ λάθωσιν ἄλλοῦ τὴν ἀνάγκην του.

— Ἐξ ἐναντίας, θὰ κάμῃ καλὰ νὰ δεχθῆ, διότι μοι ὑπεσχέθη. Μεταβαίνω τώρα εἰς τὰ καθήκοντά μου ὡς υἱοῦ τῆς οἰκογενείας ἄλλα τίποτε εἰς τὸν κόσμον δὲν θὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ χορεύσω τὸ cotillon μετ' αὐτῆς.

— Προσεῖξατε, Λιλία, νὰ μὴ λησμονήσητε τὴν ὑπόσχεσίν σας.

— ὦ! δὲν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ πράξῃ τὴν ἔλθειν ταύτην, εἶπεν ἡ λαίδη Γεραλδίνη, ἥτις εὐρίσκετο δύο βήματα μακρὰν.

— Ἐλπίζω, Λιλία, ὅτι αἱ προσκλήσεις, ὑφ' ὧν βεβαιότατα θέλετε καταρροτρωθῆ, δὲν θὰ σὰς κάμωσι νὰ λησμονήσητε τὸν λόγον σας.

Καὶ προσέθηκε γελῶν βωμολόχως:

— Μὴ παραβῆτε τὸν λόγον σας, ἐκτὸς ἂν εὐρητέ τινα καλλίτερον.

— Λιλία, εἶπε ταπεινῇ τῆ φωνῇ ὁ λόρδος Σαινζερμαίν, σὰς παρακαλῶ νὰ μὴ χορεύσητε τὸ cotillon μετὰ τοῦ λόρδου Λουδοβίκου. Εἶναι ὑπερπότε τὴν ἐσπέραν ταύτην κουφότερος καὶ τρελλότερος, καὶ δὲν πρέπει νὰ σκεπτόμεθα δι' ἡμᾶς μόνους.

Καὶ ἀπεμακρύνθη.

ΤΟΜΟΣ ΣΤ'—1878.

— Ἦδη σὰς ἐγγυῶμαι, ἀνέκραξεν ἡ Γεραλδίνη, ὅτι δὲν θέλετε χορεύσει μετὰ τοῦ λόρδου Λουδοβίκου. Ὅχι! ὄχι! Ἄ! μεθ' ὅλα τὰ ἀθῶα βλέμματά μας, ἐννοοῦμεν τὰ συμπερόντά μας, μικρὰ μου! Ἠρχίσασμεν μὲ τοὺς ἀδάμαντας ἔρχεται ἔπειτα ἡ σειρά τῶν καρδιῶν ἀνκαμφίβλους. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἡ ἀρετὴ εὐρίσκει πάντοτε τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς! Ἔστε περιποιητικὴ διὰ τὸν ἀξιόλογον κηδεμόνα σας. Τίς οἶδεν ὅποιον καλλίτερον μέλλον σὰς ἐπιφυλάττει;

Αἱ παρσαὶ τῆς Λιλίας ἐκαλύφθησαν ὑπὸ πυρώδους ἐρυθρήματος, ἐν τούτοις δὲν ἐκινήθη, οὐτ' ἀπεκρίθη ποσῶς ἔφαινετο σκεπτομένη τι, τὸ ὅποιον κατὰ πρώτην φοράν διήλθε τὸ πνεῦμά της. Μετὰ τινος δὲ στιγμᾶς ἀπολέσθη εἰς τὸ πλήθος.

Εἶδον ἄπαξ ἡ δὲ εἰσέτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὴν λαίδη Γεραλδίνη καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτῆς νὰ λαλῶσι πρὸς αὐτὴν μετὰ χλευασμοῦ. Πρὸς μεγάλην μου δ' ἐκπλήξιν ἐχώρευσε τὸ cotillon μετὰ τοῦ λόρδου Λουδοβίκου, ὅστις μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἑορτῆς, οἶονεὶ ἐπίτηδες, περὶ αὐτῆς μόνον ἐνησχολήθη. Ἡ δὲ Λιλία μοι ἐφάνη δεχομένη πᾶσαν αὐτοῦ φιλοφροσύνην μετὰ προσποιήτου ἐπιφυλάξεως, τὴν ὁποίαν ἐπὶ ματαίῳ προσεπάθει ν' ἀποκρύψῃ.

Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν, ὄρθιος ἐν τινὶ τῆς αἰθούσης γωνίᾳ, παρετήρησε αὐτὴν μετὰ τοσοῦτον ὀξείας ἀγωνίας, μετὰ τοσοῦτον πραγματικῆς ὀδύνης, ὥστε ἐφοβήθη μὴ παρατηρηθῆ. Τὸν ἐπλησίασα, καὶ λαμβάνων αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς:

— Συγγνώμην, μιλῶρδε, σὰς παρακαλῶ ἄλλα δυνατὸν νὰ παρατηρηθῆτε. . .

— Εὐχαριστῶ, κύριε Οὐέλσον. Ἀναγνωρίζω ἐκ τούτου τὴν ἀρχαίαν φιλίαν σας. Εὐχαριστῶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὅποιον λαμβάνετε ὑπὲρ δυστυχῶς αἰὸς ἐγώ, τοσοῦτον σκληρῶς καταβεβλημένου. Ἄ! τετέλεσται λοιπὸν, τετέλεσται!

Ἥμην ἐκστατικὸς. Ἦτο πρᾶγματι ἐκεῖνος, ὁ λαλῶν μοι τοιουτοτρόπως, ὁ ἄλλοτε τοσοῦτον γαλήνιος;

— Δὲν εἶναι κατάλληλος στιγμὴ ἐξηγήσεων, ἐξηκολούθησεν ὁ λόρδος Σαινζερμαίν. Πόσον εἶμαι δυστυχῆς! Ἀνεκάλυφα τὸ μυστικὸν τῆς καρδίας μου ἐν τῆ στιγμῇ τῆς πικροτέρας ἀπελπισίας τῆς. Δὲν ἔχω τὸ θάρρος οὔτε νὰ φύγω, οὔτε νὰ μείνω. Ἄ! μάλιστα, εἶμαι πολὺ ἄθλιος, κύριε Οὐέλσον! Μισῶ, ἀποτροπιάζομαι τὸν ἀδελφόν μου! Μάλιστα, τὸν φθονῶ καὶ τὸν μισῶ!

Ἐστράφη καὶ πάλιν πρὸς τὸν λόρδον Λουδοβίκον, ὅστις ἀκτινοβολῶν ὑπὸ νεότητος καὶ καλλονῆς, προσήλου πυρώδη ὄματα ἐπὶ τῆς Λιλίας. Ὅσον δι' αὐτὴν, δὲν ἠδυνάμεθα νὰ κατανόησωμεν τὴν ἐκφρασὴν τοῦ προσώπου τῆς ἀπέστρεψε κατὰ τὸ ἡμισυ τὴν κεφαλὴν καὶ κατένευσε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Περιφρονῶ ἑμαυτὸν μέχρι φρίκης, ἐπανελάβην, ἐκβάλλον βαθὺν στεναγμὸν. "Α! ὀλίγον ἡμφίβαλλον περὶ τῶν τελομένων ἐν τῇ καρδίᾳ μου!.. Εἶχον πιστεύσει μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης, ὅτι ἤμην δι' αὐτὴν ἀδελφὸς μόνον... πατὴρ συμπάθης καὶ τρυφερός! Φεῦ! φεῦ! τὴν ἡγάπων ὡς παράφρον. . . δι' ἔρωτος, ὅστις δὲν ἦτο δι' ἐμὲ προωρισμένος!

Ἐσταμάτησε, διότι ὁ λόρδος Λουδοβίκος καὶ ἡ Λιλία διήρχοντο πλησίον ἡμῶν κρατούμενοι ἀπὸ τῆς χειρός.

— Λιλία! εἶπε δειλῶς ὁ λόρδος Σαινζερμαίν.

Παρετήρησεν αὐτὸν ἐπὶ μακρὸν σκεπτικῆ ἔμελλε ν' ἀποκριθῆ ἴσως ἄλλ' ἢ λαϊκὴ Ἰσαβέλλα τὴν ἠκολούθει, ἐκείνη δὲ ἀκούουσα τὴν φωνὴν τῆς, ἐστράφη ζωηρῶς πρὸς τὸν λόρδον Λουδοβίκον, ἐπανήρχισε τοὺς ἀστεϊσμοὺς καὶ τοὺς γέλωτας διὰ τρόπον ἐλευθέρου καὶ ἐλαφροῦ, ὅστις διόλου δὲν μὲ νῦχαρίστησε, καὶ ἀπεμακρύνθησαν ἀμφοτέρω.

Ἐπανεῦρον αὐτὴν περὶ τὸ τέλος τῆς ἐορτῆς. Ὁχρὰ, ἐξηνητημένη, ἠτοιμάζετο ν' ἀφήσῃ τὴν αἴθουσαν.

— Καλὴν νύκτα, κύριε Οὐίλσον, μοι εἶπε διὰ φωνῆς γλυκείας ἀλλὰ πλήρους μελαγχολίας.

— Ἐλπίζω ὅτι διασκεδάσατε, δεσποινίς Χόρν.

— Ὡ! μάλιστα. Ὅποια θελκτικὴ ἑσπέρα!

— Φοβοῦμαι ὅτι ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἐκουράσθη.

— Νομίζετε; Ὡ! δὲν τὸ πιστεύω. Πιστεύει ἑαυτὸν ἀδυνατότερον παρ' ὅτι πραγματικῶς εἶναι.

— Ἐκείνη λαλεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον! ἐσκέφθη ἰδιαιτέρως ἀπὸ τοῦδε!

Καὶ ἔστρεψε τὰ νῶτά μου, κατακληθείς ὑπὸ αἰφνιδίας ἀηδίας.

— Ὅποια ἐορτή! ἀνέκραξε τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ἡ Ἰούδη, ἣτις εἶχε λάβει μέρος εἰς τὰς διασκεδάσεις τῆς νυκτὸς, φοροῦσα ἐσθῆτα ἐξ ἐρυθροῦ μεταξωτοῦ κεκοσμημένην ὑπὸ πλατέων κροσσῶν, περὶ δὲ τοὺς ξανθοὺς αὐτῆς βουστράχους κολοσσαίαν κίδαριν' τὰ πάντα ἦσαν τόσον ὠραία καὶ τόσον καλῶς διατεταγμένα! Καὶ ἡ μαρκησία! πόσον ἐφαίνετο εὐτυχῆς, περικυκλωμένη ἀπὸ τὴν ἀξιολατρευτὸν οἰκογενεῖάν τῆς! Καὶ αἱ δεσποινίδες Βρανδῶνος, πόσον ἦσαν θελκτικαὶ μὲ τὰς θελκτικὰς καὶ ροδοχρόους αὐτῶν ἐσθῆτας! Ἀλλὰ ποῦ ἴστων διάβολον εὔρεν ἡ Λιλία τὸ ἀδαμάντινον ἐκεῖνο περιδέραιον, — ἂν ἦναι ἀληθῶς τοιοῦτον; Ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἶναι ἀπόδειξις μεγίστης ἀδικαιολογίας αὐτῆς ὅτι τὸ ἐφόρει. Μοι ἐφάνη καθ' ὀλοκληρίαν ἄστονον, καὶ πρέπει νὰ τὸ εἶπω, ἤκουσα τὰς δεσποινίδας Βρανδῶνος νὰ κάμωσιν ἐπίσης τὴν παρατήρησιν ταύτην. Εἶναι γελοιοδέστατον νὰ φέρῃ ἀδάμαντας κόρη τῆς τάξεως ταύτης, καὶ δὲν ἐννοῶ

πῶς ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἐπέτρεψε νὰ στολισθῇ μὲ αὐτοὺς πτωχὸν πλάσμα χωρὶς περιουσίαν. Αἱ δεσποινίδες ἐφαίνοντο τεθλιμμέναι, καὶ ἴστων πίστιν μου δὲν εἶχον ἄδικον. Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, ἐλυπήθην πολὺ τὸν λόρδον Λουδοβίκον. Νὰ σκέπτηται, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ γείνη μαρκησίας Βρανδῶν! Τόσον ὠραῖος ἄνθρωπος! — Ὡ! πτωχὲ λόρδε Σαινζερμαίν! Ἐφαίνετο βεβαίως τατα ἐκπληκτικῶς ὑγιῆς καὶ ἀναμφισβόλως ἔχει ἀρκετὰ καλὴν ὄψιν. Ἀλλ' ἐκεῖνος νὰ ἦναι ὁ κληρονόμος! ἂ! εἶναι μεγάλη δυστυχία βέβαια, ἡ δὲ πτωχὴ λαϊκὴ Βρανδῶνος πρέπει νὰ ἦναι φρικωδῶς κατατεθλιμμένη!

— Μάλιστα, δὲν ἤθελον ἐκπλαγῆ ἐπὶ τούτῳ, ἀπεκρίθη.

Ποτὲ τελετὴ δὲν παρήγαγε τοσοῦτον ἀπαισίους συνεπειάς, ὅσον ὁ πολυπόθητος οὗτος χορός.

Καὶ ἐν πρώτοις ὄσον ἀφορᾷ τὴν μαρκησίαν ἡ σκέψις τῆς Ἰούδης ἦτο ἀληθεστάτη: ἡ ἰδέα ὅτι ὁ λόρδος Λουδοβίκος, ὁ προσφιλέστατος αὐτῆς υἱός, τὸ εἰδωλὸν τῆς, ἤθελον εἶσθαι ἀπλοῦς ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ δευτερότοκος, ἦτο δι' αὐτὴν ἡ πικροτάτη ἀπάτη.

Ἡ παρουσία τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν εἰς τὸ δημόσιον, ὡς ἀνεγνωρισμένου ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας, εἶχε ματαιώσει πάντα τὰ φιλόδοξα αὐτῆς ὄνειρα καὶ ἀνεπιστρέπτει καταστρέφει τὴν ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου θεωπούμενην ἐλπίδα, ὅτι τὸ ἀσθενὲς καὶ δύσμορφον παιδίον καὶ ζῶν δὲν ἤθελε παράσχει προσκόμενα εἰς τὸ μέλλον τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ἀλλ' ὅταν τὸν εἶδε παρουσιαζόμενον ὑγιῆς, βαδίζοντα καὶ λαλοῦντα ὡς ὅλος ὁ κόσμος, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐδίστασε πλέον' αἰφνιδία δὲ ποίθησις ἐνετυπώθη εἰς τὸ πνεῦμά τῆς: ὁ λόρδος Σαινζερμαίν θὰ ζήσῃ.

Ἐτέρα δι' αὐτὴν ἀπάτη ὑπῆρξεν ἡ συμπεριφορά τοῦ λόρδου Λουδοβίκου. Ἐκεῖνος, δι' ἂν εἶχε δοκιμάσει τοσοῦτον ἐξείας ἀνησυχίας, εἶχε τεθῆ, χωρὶς ἐπὶ στιγμὴν νὰ διστάσῃ, εἰς τὴν τάξιν, ἣν διέγραφεν αὐτῷ ἢ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ κατὰ τὰς ἐξουσίας του μετὰ τὸσάυτης εὐκολίας καὶ θυμηδίας, ὡσεὶ μηδέποτε εἶχε προσμεριδιάσει αὐτῷ ἑτέρα μοῖρα. Ἀπορροφηθεὶς ὑπὸ τοῦ παράφρονος πρὸς τὴν Λιλίαν θαυμασμοῦ, περὶ αὐτῆς μόνον ἠσχολεῖτο, χωρὶς δὲ νὰ φροντίσῃ τί θὰ εἴπῃ ὁ κόσμος, δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκτεθῇ, ἅμα κατὰ πρῶτον δημοσίᾳ παρέστη ἐν Βρανδῶνι, κηρυττόμενος οὕτως εἶπειν ὁ αἰχμαλώτός τῆς.

Εἰς τὰς ἀφορμὰς ταύτας τῆς ἐργῆς καὶ τῆς ἀνησυχίας προσετίθεντο ἕτεραι πικρότεραι ἀκόμη.

Ἐνεκα τῶν παραδόξων καὶ ἀπιστεῦτων δαπανῶν, συνεπειῶν τῆς μεγαλοπρεποῦς συντηρήσεως τοῦ οἴκου του, ἀπὸ μακροῦ ἤδη χρόνου ὁ μαρκησίας ἐστενοχωρεῖτο ὀλίγον ἤδη δ' ἐτι μάλ-

λον, ὅποτε ἦτο ἠναγκασμένος νὰ πληρώσῃ τὰ χρεῖα τοῦ λόρδου Λουδοβίκου, ὅστις οὐ μόνον ὑπερβαλλόντως ἄσωτος, ἀλλὰ μανιώδης χαρτοπαικτικῆς προσέτι, ἐθισθεὶς νὰ βλέπῃ τὰς ἐλαχίστας ἐπιθυμίας του ἱκανοποιημένας καὶ ἤδη κατακυριευθεὶς ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ἐκείνου τοῦ κέρου, τοῦ ἐδηγοῦντος βαθμηδὸν εἰς τὴν κακίαν τὸν φιλήδονον ἄνθρωπον, μοιραίως εἶχεν ἐξολισθήσει. Εἶχε παίξει μεγάλα ποσά, ἡ δὲ μίτηρ του, ἡ ἐμπειστωμένη τῶν ἀπωλείων αὐτοῦ καὶ τῆς στενοχωρίας, ἔβλεπε μετὰ φρίκης, ὅτι ἡ προφανὴς ὑγεία τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν ἔθετε προσκόμενα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ περιλημένου υἱοῦ τῆς.

Εἰ καὶ ἀναγκασθεῖσα νὰ ἐμολογήσῃ εἰς ἐκὼν τὴν, ὅτι τὸν εἶχεν ἀναθρέψει μετὰ πολλῆς ἐπιχειρίας, ἀπρεποῦς διὰ δευτερότοκον υἱὸν τῆς οἰκογενείας, ἡ ἀγερωχία τῆς ἐν τούτοις ἐπανίστατο, ἀρνούμενη ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἡ φρονήσις ζωηρῶς ὑποδεικνυεὶν ὡς ἀλήθειαν. Καὶ ἐκολικεῖτο φρονούσα ὅτι ἦτο ἀδύνατον ἢ τοῦλάχιστον λίαν ἀπίθανον νὰ νυμφευθῇ ὁ λόρδος Σαινζερμαίν, ἡ δὲ σκέψις αὕτη μόνη κατώρθου νὰ κατευάσῃ ὀλίγον τοὺς φόβους τῆς.

Ὅσο πικρὰ καὶ ἂν ἦσαν ἐν τούτοις διὰ τὴν μαρκησίαν αἱ συνεπειαι τῶν συμβάντων ἐκείνων, δὲν ἐδημιούργουν δι' αὐτὴν νέαν τινα κατάσταση καθ' ὀλοκληρίαν, ἂν δὲ σήμερον κατέβληεν αὐτὴν ὁ φόβος τοῦ μέλλοντος, οὗτος εἶχεν ἤδη πολλάκις ἐπισκεφθῆ τὰς ἀγρόπνους αὐτῆς νύκτας.

Τὸν κεντῖον ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἐξηγεῖτο ἀποτόμως ἀπὸ τοῦ εὐτυχοῦς ὄνειρου του. Ἀνακαλύπτων τὴ μοιραίαν τῆς καρδίας του μυστήριον, παρεδόθη κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς εἰς θλίψιν, εἰς ἀγωνίαν ἐπὶ τοσοῦτον τρομερωτέραν, ὅσον ἡ ζωὴ αὐτοῦ εἶχε παρέλθει μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης γαληνωτέρα, ἐλευθερά πάσης ἠθικῆς συγκινήσεως.

Ἵπῆρξεν ὁ θλιβερὸς μάρτυς ὑπερβολῶν τινῶν ἀκαταβλήτου ἀπελπισίας, τῶν ὁποίων ἐγένετο ὅμα.

— Ὡ! κύριε Οὐίλσον! ὅποια μεταβολή! ὅποια τρομερὰ ἀνακάλυψις!... Ἡ Λιλία μου, ἡ γλυκεία, ἡ ἀθῶα Λιλία μου! Πόσον ὀλίγον ἀμφοτέρωθεν ἀμφοτέρωθεν, ὅτι τὸ τέρας, τὸ ὁποῖον ἐκείνη, μεθ' ὅλην τὴν δυσμορφίαν του, περιέβαλλε διὰ τοσοῦτον ἀρελοῦς καὶ τρυφερὰς ἀφοσίσεως, ἡδύνατο νὰ ὑποβάλῃ ἐν τῇ καρδίᾳ του πάθος, τὸ ὁποῖον ἤθελε τὸν καταστήσει διὰ παντὸς εἰδεχθῆ καὶ ἀποτρόπαιον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς!... Νὰ τοιμῆσω νὰ τὴν ἀγαπήσω!... ἐκείνην!... ἂ! εὐτυχία μου, νεότης μου, ζωὴ μου!... τὰ πάντα καταορέουσιν!... εἶμαι κατάρτος. Ὡ! τετέλεστα! Εἶναι ἀδύνατον ν' ἀνακτήσω τὴν εὐλογητὴν ἐκείνην ἡγωνίαν, δι' ἣς ἐμειψομένη ἐκ τῶν μειδιαιμάτων

τῆς, τῆς ἀξιολατρευτοῦ, τῆς θείας ὠραιότητός τῆς! Ἦδη, τὰ πάντα εἶναι δι' ἐμὲ δηλητήριον. Ὅταν τὴν βλέπω, αἰσθάνομαι τὴν καρδίαν μου βασανιζομένην ἕνεκα τῆς γλυκύτητός τῆς, τῶν θελημάτων τῆς, τῆς μαγεῖας τῆς, καὶ χάνω τὸ λογικόν μου... Ὡ! εἶθε! διὰ παντὸς νὰ τὴν ἐστερούμην!

— Φεῦ! μιλῶνδε, τῷ ἔλεγον, μὴ καταβάλλεσθε τοιοῦτοτρόπως. Ἔστε δικαιοτέροις πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς. Ἀναλογίσθητε τὴν ἀξίαν σας. Διὰ τὴν ἀποπειρᾶσθε νὰ νικήσητε, ὡς τοσοῦτοι ἄλλοι πρὸ ἡμῶν ἐπραξαν τοῦτο ἤδη; Σκέφθητε ὅποιος εἶσθε!

— Μή μοι λαλήτε ποτὲ περὶ τούτου, Οὐίλσον. Μὴ μὲ πειράζετε διὰ τῆς σκληρᾶς ταύτης σκέψεως... Μάλιστα, ὁμολογῶ ὅτι ὑπάρχουσι στιγμαὶ, καθ' ἃς λέγω ἐν ἑμαυτῷ ὅτι ἡδυνάμην νὰ τὴν ἀγοράσω... ὅτι ἡδυνάμην νὰ τὴν πείσω ν' ἀνταλλάξῃ ἀντὶ τοῦ χρυσοῦ μου τὴν ὠραιότητά τῆς... Φρικώδης πειρασμός!... Ποτὲ, ποτὲ! Ἡ εὐγνωμοσύνη ἴσως... ἴσως ἐπίσης ἡ φιλοδοξία καὶ ἡ ματαιότης. Ἡ γυνὴ εἶναι ἀδύνατος, καὶ προσέτι δὲν εἶναι ἄγγελος... Ἀλλὰ, ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ! Ὡ! Λουδοβίκε! πόσον σὲ φθονῶ!... Σκέπτεσθε ὅτι τὸν ἀγαπᾷ, Οὐίλσον, ἐκείνη;

Δὲν ἡδυνάμην νὰ συνειθίσω εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην:

— Δὲν πιστεύω, τὸ εἶπον.

Ἐφάνη ἀνακουρισθεὶς.

— Ἄν ὁ Θεὸς μὲ προσφυλάξῃ ἀπὸ τῆς λύπης ταύτης, ἔστω κῆλορημένος! Εἶναι δέκα ἐπτὰ ἔτων μόλις... Εἶναι ἡ ἡλικία τῆς ἐξεργέσεως τῶν παθῶν... καὶ ἐν τούτοις, ἂν ἡ καρδία τῆς δὲν εἶχε λαλήσει, ἡδυνάμην ἴσως νὰ τὴν νυμφευθῶ καὶ νὰ ἱκανοποιήσω ἐπὶ τινα ἔτη τὴν ἀνάγκην τῆς ἀφοσίσεως τῆς ἀθῶας αὐτῆς φύσεως... καὶ ἤθελον ἀποθάνει νῦχαριστημένος, καταλείπων αὐτὴν εὐτυχῆ καὶ γαλήνιον... Ἀλλὰ σήμερον στεροῦμαι καὶ τούτου... Ἀπολέσθησαν δι' ἐμὲ τὰ ὀλίγα ταῦτα ἔτη τῆς γαλήνης... ἡ δὲ ἀγωνία μου ἤρχισε, πρὶν ἢ δυνηθῶ νὰ τὰ ἀπολαύσω.

Εἶπον ὅτι δὲν ἡδυνάμην νὰ φαντασθῶ τὴν Λιλίαν ἀγαπῶσαν τὸν λόρδον Λουδοβίκον. Ἐν τούτοις τί ἔπρεπε νὰ σκεφθῶ; Ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου χοροῦ μεγάλη εἶχε τελεσθῆ μεταβολὴ ἐν αὐτῇ. Τὸ τέως γαλήνιον καὶ ἀγνὸν μέτωπον αὐτῆς εἶχε καταστῆ περίφροντι. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐδάκρυον αἰφνιδίως μεθ' ὅλας τὰς ἐναντίας προσπαθείας τῆς, πολλάκις δὲ συνήντησα αὐτὴν μόνην, σίνουον καὶ μελαγχολικὴν περιπατοῦσαν εἰς τὰ δάση. Ἠγάπα πραγματι, καὶ ἡγάπα τὸν λόρδον Λουδοβίκον;

Τρεῖς μόνον ἡμέρας εἶχε μείνει ἐν τῷ πύργῳ ὁ λόρδος Λουδοβίκος, κατὰ δὲ τὸ σύντομον τοῦτο διάστημα ἐνησχολεῖτο ἀκαταπαύστως περὶ τῆς Λιλίας, χωρὶς νὰ προσπαθῇ νὰ διασκεδάσῃ τὸν θαυμασμόν, τὴν ὅποιον αὕτη τῷ ἐνέπνεεν,

ορκιζόμενος εις τὰς ἀδελφάς του, ὅτι οὐδέποτε συνήντησε θελιτικώτερον καὶ μαγευτικώτερον πλάσμα· ὅτι ἀκαταμέτρητος ἦτο ἡ μεταξὺ ἀλλήλων ἀπόστασις καὶ ὅτι τὸ μελαγχολικὸν καὶ ὄνειροπόλον αὐτῆς ἦθος ἐκέκτητο μυριάκις πλείονα θέλγητρα ἀπὸ πάσας τὰς εὐθύμους αὐτῶν χάριτας. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ θαυμασμὸς αὐτοῦ ἦτο ἐπὶ τοσοῦτον παράδοξος ὥσον φανερός, ἐπὶ τοσοῦτον μάλιστα φανερός, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ μαρκησία ἀντὶ τὰ παραχθῆ ἢ τὴν ἀνησυχίαν, τοῦναντίον οὐδεμίαν ἠσθάνθη ἀνησυχίαν. Περιωρίσθη μόνον νὰ μὴ τὸν κρατήσῃ, ὅταν ἀνήγγειλε τὴν εἰς Λονδίνον ἀναχώρησίν του, διακηρύττων ὅτι ὁ ἀνυπόφορος ἐκεῖνος πύργος ἦτο κατάλληλος διὰ προκατακλυσμαῖα ὄντα.

Μὰς ἐγκατέλιπε λοιπὸν τρεῖς μετὰ τὸν χορὸν ἡμέρας. Ἡ ἀναχώρησις αὐτοῦ, ὡς ἐσκεπτόμεθα ἤδη, δὲν εἶχεν ἐπιθέσει τέρμα εἰς τὴν μελαγχολίαν τῆς Λιλίας. Τοῦναντίον ἡ θλίψις αὐτῆς κῆρυξεν καὶ αὐτὴ δὲ ἡ πρὸς τὸν λόρδον Σαινζερμαίν συμπεριφορά τῆς μετεβλήθη. Παράδοξος ἐπιφύλαξις, στενοχωρία τις διεδέχθη τὴν ἀφελῆ ἐκείνην οἰκειότητα, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν εἶχε συνειθίσει. Δὲν ἐπλησίαζε πλέον τὸ ἀνάκλιτρόν του μετὰ τῆς θωπευτικῆς καὶ ἐρωτικῆς σχεδὸν ἐκείνης προθυμίας, τῆς τοσοῦτον πολυθελγήτρου, δεικνύουσα εἰς αὐτὸν τὰ σχέδιά της, τὰ ἄνθη της καὶ τὰ πτηνά της, προκαλοῦσα τὸν γέλωτα αὐτοῦ διὰ τῆς ζωηρότητός της, ἢ ἀναγινώσκουσα εἰς αὐτὸν χωρίον τι βιβλίου, ὑπὸ τοῦ ὁποίου εἶχε συγκινηθῆ. Μόλις ἐσυντρόφευεν αὐτὸν πλέον ἀπέφραγε τὴν κυρίαν Καρτθράϊτ, μὴ ἀφίνουσα σχεδὸν πλέον τὰς ἐξαδέλφους της. Εἶχε μαντεύσει λοιπὸν τὰ αἰσθητά του λόρδου Σαινζερμαίν, ὥστε καὶ ἀκουσίως ἠσθάνετο φοβικὴν; ἢ μᾶλλον ὁ ὑπὲρ τοῦ ἐτέρου ἀδελφοῦ ἀρτιγενῆς αὐτῆς ἔρωσ προσεῖλκεν αὐτὴν πρὸς τὰς ἀδελφάς του; Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἐπίστευε τὸ πρῶτον, αὐτὴ δὲ ἡ πεποιθήσις συνεπλήρωσε τὴν ἀπελπισίαν του.

— Τὰ πάντα ἐξηγῶνται, μοὶ εἶπεν ἡμέραν τινά. Ἐπροδόθη, ἢ δὲ πτωχὴ κόρη μὲ ἀποφεύγει μετὰ φοβίας καὶ ἀηδίας. Πῶς ἄλλως ἠδύνατο νὰ ἔχη τὸ πρᾶγμα; Πτωχὸν πλάσμα! Ἐξεδιόχθη ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἀσύλου της ὑπὸ τρομεροῦ τέρατος, δίκην παραδόξου ἐφιάλτου ἀπολιθοῦντος τὴν νεανικὴν φαντασίαν της... ὦ! Λιλία μου, λατρευομένη Λιλία μου! Διατί δὲν μοὶ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ἦμαι ἀκόμη ἀδελφός σου καὶ φίλος σου;... Ἄλλ' ὄχι, μὲ ἀποτροπιάζεται ἤδη... μὲ φοβεῖται καὶ μὲ μισεῖ ἐκείνη, ἥτις πρὸ τινῶν ἡμερῶν μόλις πᾶσαν αὐτῆς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν χαρὰν ἔθετον εἰς τὸν μετ' ἐμοῦ βίον της! Τὸ ἐγωϊστικὸν πάθος μου ἦτο ἄξιον τῆς τιμωρίας ταύτης!

Κατεῖχεται ὑπὸ τῆς σκέψεως ταύτης, μάτῃν ἐπιζητῶν νὰ τὴν ἐκδιώξῃ, μάτῃν ποθῶν διὰ τῶν

ἠρωϊκῶν προσπαθειῶν του νὰ καταστῇ καὶ πάλιν ἐαυτοῦ κύριος. Ἡ πάλιν ἦτο βιαιοπάτη διὰ τὸν λεπτὸν αὐτοῦ ὀργανισμόν, μετ' ἀγωνίας δ' ἐβλέπον αὐτὸν ἐξασθενούντα καθ' ἑκάστην. Νόσος θλιβερωτέρα, ἀσπονδοτέρα τῆς καταβαλοῦσης τὴν πτωχὴν μητέρα του, ὑπέσκαπεν αὐτὸν, ὀδηγοῦσα ταχέως εἰς τὸν τάφον. Ἔρωσ ἠπελπισε, ἔτι μᾶλλον αὐξάνων τὴν ἀγωνίαν του ἕνεκα τῆς παρουσίας ἐκείνης, ἥτις ἦτο τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτός του.

Αἱ παρειαὶ αὐτοῦ ἐκοιλαινόντο ἐπὶ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἢ λάμψις τῶν ὀφθαλμῶν του ἦτο ὑαλώδης ἢ φωνὴ του ἔχανε τὴν γλυκύτητα αὐτῆς καὶ τὴν καθαρότητα, λαμβάνουσα τόνους τραχεῖς, τρόμον διεγείροντας. Ἀνήγγειλα εἰς αὐτὸν τὴν σπουδαιότητα τοῦ κινδύνου, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ μ' ἐπιτρέψῃ νὰ προσπαθῶ νὰ τὸν ἀποδιώξω.

— Παντάσῃ, μοὶ ἀπεκρίθη. Πρὸς τίνα λόγον ἢ θεραπείαν, ἥτις ἤθελε μὲ καταστήσει δυστυχῆ; Πιστεύετε λοιπὸν ὅτι ἐπιροίμων νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς ἀπειρίας της, τῆς νεότητός της, ὅπως συνενώσω διὰ παντὸς τὸν ἀγγελον ἐκείνον μετ' ἐνὸς ἀθλίου οἴου ἐγὼ δυσμόρφου; Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν ἤθελεν ἀμφιβάλλει μέχρι τίνος σήμερις ἠδύναμην νὰ καταστῶ εἰς αὐτὴν ἀπεχθής. Ὁχι, ὄχι, ἐγκαταλίπετέ τε εἰς τὴν τύχην μου, φίλε μου. Ὀλίγην ἀποδίδω σπουδαιότητα ἀνθεραπευθῆ ἢ ὄχι.

Εἶχεν ἡ Λιλία συνειδηθῆ τῶν συμβαινόντων; Πρὸ ὀλίγου χρόνου καταστροφή τοσοῦτον ταχεῖα ἤθελεν ἐξυπνίσει τὴν τρυφερωτέραν αὐτῆς ἀφοσίωσιν, ἤθελε διεγείρει τὰς ζωηροτέρας ἀνησυχίας της. Ἄλλὰ σήμερον δὲν συνέβαινε οὕτω πλέον. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐνίοτε ἐκόμη, ἕνεκα τῆς συνθηλαίας ἐπλησίαζεν αὐτὸν, ὅπως θέσῃ θρανίον τι εἰς τοὺς πόδας του ἢ προσκεράλιον ὑπὸ τὴν κεφαλὴν του· ἀλλ' ἀμέσως ἀπεσύρετο ἐν σιγῇ, πολλάκις δὲ πρὶν ἢ τελειώσῃ τὴν ἀρξαμένην ἐργασίαν. Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἔκαμα παρατηρήσεις εἰς αὐτὴν, στενάζων διὰ τὴν ἐλάττωσιν ταύτην τῶν φροντίδων της. Ἐν τούτοις, προσέθηκε, προτιμώτερον τοιοῦτο: ὅπως καὶ τὴν ἀπάθει τρυφερῶς, ὁπόταν ἤθελε νὰ τῷ ἀποδώσῃ μίαν τῶν ἐλαφρῶν ἐκείνων ὑπηρεσιῶν.

— Μοὶ προξενεῖτε πόνον, Λιλία, ἔλεγεν. Ἡσυχάσατε, ἀγαπητὸν τέκνον. Ἡ κυρία Καρτθράϊτ θὰ ἐκτελέσῃ καλλίτερα ἀπὸ σὰς τὴν ὑπηρεσίαν.

Ἡ Λιλία τότε συγκυμμένη ἀπεσύρετο ὀλίγα βήματα μακρὰν. Μετὰ μίαν στιγμὴν εὗρισκε δικαιολογίαν τινὰ διὰ τὴν ἀφήσῃ τὸν θάλαμον καὶ δὲν ἐπανεφαίνετο καθ' ὅλην τὴν ἐσπέραν.

Ἡ κυρία Καρτθράϊτ δὲν ἔσχε μετ' ἐμοῦ ἐξηγήσεις. Ἡ μελαγχολικὴ ἀσθηρότης τοῦ ἔρωτος της προέδιδε μόνη τὴν πεποίθησιν, ὅτι αἱ ἰατροὶ τῆς πτωχῆς μαρκησίας Βαυδωνός, ὅτι αἱ ἰδίαι αὐτῆς προσπάθειαι ἀπέβησαν ἀνωφελεῖς,

καὶ ὅτι ὁ φίλος ἡμῶν ἀπόλλυτο θῦμα τοῦ πάθους ἐκείνου, διὰ τὸ ὁποῖον ἀμφότεραι μετὰ σταθερότητος εἶχον ἐλπίσει, ὅτι ἐξήρουν νὰ ἐκταραλίωσι τὰ σχέδια αὐτῶν διὰ τὴν ἀνατροπὴν του.

*ἔπειτα συνέχισα.

K* MARSH.

Ἡ ἐπομένη ἐπιστολὴ, γαλλιστὶ γραφείσα, ἀπεστάλη ἡμῖν ἐπὶ ἐξῆς κυρίας, τακτικῶς ἀναγινωσκούσης τὸ φύλλον μαι. Ἐκταραλίωσις δημοσιεύομεν μετὰφρασιν αὐτῆς. Σ. τ. Δ.

ΕΚΤΩΡ ΒΕΡΑΙΟΖ

Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἐστίας»,

Ἀνέγνωσα ἐσχάτως τὸ ὄραϊον βιβλίον τὸ ἐπιγραφομένον Mémoires d'Hector Berlioz, ἐσκέπην δὲ ὅτι τεράχια τινὰ ἐξ αὐτοῦ ἀφορῶντα εἰς τὴν χαλεπωτάτην ἀληθῶς νεότητα τοῦ εὐφυοῦς μουσουργοῦ θὰ ἦσαν ἀξία νὰ γίνωσι γνωστά εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἐστίας».

Ὡς δὲν ἀγνοεῖτε ὀλίγος εἶναι χρόνος ἐξ οὗ τὸ βιβλίον ἐξεδόθη, διότι ὁ Berlioz ῥητῶς παρήγγειλε τοῖς φίλοις αὐτοῦ νὰ μὴ προβάσιν εἰς ἐκδόσιν τῶν Ἀπομνημονευμάτων του παρὰ μετὰ τινὰ ἔτη ἄφ' οὗ ἤθελεν ἀποθάνει, ἀπέθανε δὲ τῷ 1869.

Τολμῶ δὲ, κύριε, ἐν ἐσωκλειστῷ σημειώσῃ νὰ σὰς ὑποδείξω μέρη τινὰ τοῦ βιβλίου πολὺ κινούντα τὸ διάφορον καὶ μαρτυροῦντα ἀριδιήλως ὅποσα κωλύματα δύναται νὰ ὑπερνεύσῃ ἢ ἱμμονῇ καὶ ἢ θέλῃσι. Ὁ πατὴρ τοῦ νεκροῦ μουσολήπτου ἦτο ἰατρός καὶ ἐπεθύμει ἰατρὸν νὰ ἴδῃ καὶ τὸν υἱὸν του, πρὸς τοῦτο δὲ καὶ τὸν ἔπεισεν εἰς τοὺς Παρισίους, ἀλλ' ἐκεῖνος, πρὸς τὴν μουσικὴν καὶ μόνην ἀνάθεκτον αἰσθανόμενος κλίσιν, ταχέως ἀπεχαίρετισε χάριν τοῦ Ὁμοῦ τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τὰ ἐδώλια. Ἡ μήτηρ του, γυνὴ θρησκομανῆς καὶ νομιζούσα ὅτι ἀπειθῶναι τινες εἶνε οἱ καλλιτέχναι, κατηράσθη τὸν υἱὸν της, ὁ δὲ πατὴρ του ἔπαυσε ἀπὸ τοῦ νὰ τῷ πέμπῃ τὸν συνῆθη πρὸς διατήρησίν του μισθόν. Ἄλλὰ δὲν ἤρκει μόνον ἡ κατὰρ καὶ ἡ πενία· καὶ αὐτοὶ οἱ καθηγηταὶ τοῦ ὀλίγου εἶχον διαθέσειν νὰ ἐνθαρρύνουσι τὸν εὐφυῆ νεανίαν καὶ κατεπίκρανον τὸν δυστυχῆ μαθητὴν. Καὶ ὅμως πλήρης ἐνθουσιασμοῦ ἄγιον ὑπὲρ τῆς τέχνης, δὲν ἀπλησίσθη ὁ Berlioz· ἐυρεθεὶς ἐνώπιον τοσοῦτων κωλυμάτων ἀγωνίζεται μὲ τὴν σιδηρᾶν ἐκείνην θέλησιν, ἥτις τὰ πάντα καταβάλλει, ἢ ἰσχυρὰ ἐκείνη θέλησις τῷ δίδει τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρῃ ἐκείνη πείναν... Ἄλλ' ἂς ἀφήσωμεν τὸν ἴδιον νὰ διηγήσῃ καὶ νὰ διηγηθῇ διὰ τῆς ποιητικῆς του γλώσσης τοῦ τρικυμιώδους βίου του τὰ συμβάντα.

Ἐν Ἀθήναις, Ἰούνιος 1878.

K**

Εἶχον ἐνοικιάσει, λέγει ὁ Berlioz, μικρότατον

1. Ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1803 ἐν Côte-Saint-André (ἐν Γαλλίᾳ), ἀπέβιασε δὲ ἐν ἔτει 1869. Ἦτο μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου, ἐκλεγθεὶς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Ἀδόλφου Ἀδάμ. Ἐγραψε δύο μελοδράματα: Bevenuto Cellini καὶ τὸς Τροαί. Ἐπὶ τινὰ καιρῶν ἔγραψε τὰς «Μουσικὰς ἐπιθεωρήσεις» τῆς Gazette musicale καὶ τοῦ Journal des débats.

δωμάτιον εἰς τὸ πέμπτον πάτωμα, ἀντὶ δὲ νὰ τρώγῃ εἰς ξενοδογεῖον ἠκολούθουν δίκαιαν ὄλωσ καλογηρικὴν, δι' ἧς εἶχον κατορθώσει νὰ περιορίσω τὰς δαπάνας μου εἰς ἐβδομήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα τὸ πολὺ λεπτὰ τὴν ἡμέραν. Ἐτρωγον δὲ συνήθως ἄρτον, σταφίδας, δαμάσκηνα ἢ φουρνικωβαλάνους.

Ἐπειδὴ δὲ ἦτο θέρους, ἐξηρχόμην τοῦ δωματίου μου, ἠγόραζα ἀπὸ τινος ἐκεῖ πλησίον μαγαζίου τὰ πρὸς τροφὴν μου, ἔπειτα δὲ ἐπορευόμην εἰς τὴν Νέαν Γέφυραν καὶ ἐκαθήμεν διὰ νὰ γευματίσω παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἐρρίκου Δ'. Ἐκεῖ χωρὶς οὐδόλως νὰ σκέπτομαι περὶ τῆς βραστῆς ὄρνιθος, ἢ ἢν εἶχεν ὄνειροπολήσει ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος βασιλεὺς διὰ τὸ γεῦμα τῆς Κυριακῆς τῶν χωρικῶν του, ἔτρωγον τὸν ξηρὸν μου ἄρτον παρατηρῶν μακρὰν τὸν ἥλιον δύοντα ὀπισθεν τοῦ ὄρους τοῦ Ἁγ. Βαλεριανοῦ, παρηκολούθουν μὲ μαγευμένον ὀφθαλμὸν τὴν ἀκτινοβολοῦσαν ἀντανάκλασιν τῶν ὑδάτων τοῦ Σηκουάνα, ἄτινα ἔρρεον μορμουρίζοντα πρὸ ἐμοῦ καὶ εἶχον ἐξαλλοὺν τὴν φαντασίαν ἐκ τῶν λαμπρῶν εἰκόνων τῶν ποιημάτων τοῦ Θωμᾶ Μοῦρ, ὧν ἀπλήστως καὶ μετὰ στοργῆς ἀναγίνωσκον τότε πρῶτον γαλλικὴν μετὰφρασιν τυχαίως περιελθοῦσαν εἰς τὰς χεῖράς μου....

Ἐν τοσοῦτῳ ἐπλησίαζεν ὁ χειμὼν, τὰ λουκούλλια μου γεύματα δὲν ἦτο πλέον δυνατὸν νὰ γίνωνται εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Νέας Γεφυρας ἐστιατόριόν μου, διότι ὁ ἥλιος τὸ εἶχε πλέον ἐγκαταλείψει καὶ τὸ εἶχε περιβάλλει ὑγρὰ ἀτμόσφαιρα καὶ παγερά. Εἶχον ἀνάγκην ζύλων καὶ ἐνδυμάτων βαρυτέρων. Ἄλλὰ ποῦ χρήματα;... Ἐκ τῶν παραδόσεών μου ἀπελάμβανον ἐν φράγκον δι' ἑκάστον μάθημα, ὥστε τὸ ὅλον μνησιαῖόν μου ἔσοδον ἦτο ἐλάχιστον. Ἐπρεπεν ἢ νὰ ἐπιστρέψω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ νὰ τῷ εἶπω τὸ ἡμαρτον ἢ ν' ἀποθάνω τῆς πείνης, μέσος ὄρος δὲν ὑπῆρχε! Ἄλλ' ἢ δύσκολος αὕτη θέσις ἐμποιήσατό μοι ἀδάμαστον μανίαν μοὶ ἐνέπνευσεν ἴσα ἴσα νέας δυνάμεις διὰ τὴν πάλην. Ἀποφάσισα τὸ πᾶν νὰ ἐπιχειρήσω, τὸ πᾶν νὰ ὑπομείνω καὶ αὐτοὺς ἐν ἀνάγκῃ τοὺς Παρισίους νὰ καταλείψω μᾶλλον παρὰ νὰ ἐπιστρέψω νὰ διαγάγω φυτικὴν πλέον ζῶην εἰς τὴν πατρίδα μου. Μοὶ ἤρεσκον παιδιῶθεν τὰ ταξείδια ὅσον σχεδὸν καὶ ἡ μουσικὴ· ὅθεν προσέτρεξα εἰς τοὺς ἀνταποκριτὰς ξένων θεάτρων καὶ ἐζήτησα παρ' αὐτῶν νὰ προσληθῶ ὡς πρῶτος ἢ δεῦτερος αὐλητῆς εἰς τινὰ ὀρχήστραν τῆς Νέας Ἰόρκης, τοῦ Μεξικῶ, τοῦ Σίδνεϋ ἢ τῆς Καλιφοῦντας. Θὰ ἐπορευόμην καὶ εἰς τὴν Κίναν, θὰ ἐγίνόμην ναύτης, πειρατῆς, ἄγριος, μᾶλλον παρὰ νὰ ὑπο-

1. Ὁ ἀγαθὸς βασιλεὺς Ἐρρίκος ὁ Δ' ἔλεγεν ὅτι ἐπεθύμει εἰς τοιαύτην εὐδαιμονίαν νὰ φθάσει διὰ τῆς διοικήσεώς του οἱ ὑπῆκοοί του, ὥστε οἱ χωρικοὶ νὰ δύνανται καθ' ἑκάστην Κυριακὴν νὰ ἔχωσι βραστὴν ὄρνιθα εἰς τὴν τράπεζάν των. Σ. Μ.

χωρήσω. Τοιοῦτος εἶνε ὁ χαρακτήρ μου. Ὁ θεῶν νὰ καταβῆλῃ τὴν θέλησίν σου, ὅταν ἐμπνέται αὐτὴ ὑπὸ τοῦ πάθους, πράττει ἔργον τόσον ἀσύνητον καὶ τόσον ἐπικίνδυνον, ὅσον ὁ νομίζων ὅτι δύναται συμπιέζων τὴν πυρίτιδα νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκπυρσοκορηθῇ.

Ἄλλ' αἱ προσπάθειαι μου παρὰ τοῖς ἀνταποκριταῖς τῶν ξένων θεάτρων ὑπῆρξαν μάταιαι, δὲν ἤξεύρω δὲ καὶ ἐγὼ εἰς τί μέτρον ἐμελλον νὰ καταφύγω, ὅτε ἐμαθον ὅτι προσεχῶς ἐπρόκειτο ν' ἀρχίσῃ τὰς παραστάσεις τοῦ τῶν Νέων Θεάτρου. Ἐπρόκειτο νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὸ θέατρον ἐκείνο βωδεδίλλια καὶ κωμικὰ μελοδράματα ὁπωσούν ἐκτενῆ. Προσέτρεξα πρὸς τὸν διευθυντὴν ζητῶν θέσιν ἀλλητοῦ ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ. Ἄλλ' οὐδεμία δυστυχῶς θέσις ἀλλητοῦ ἔμενε πλέον, ὅλα εἶχον δοθῆ. Ἐζήτησα θέσιν ἐν τῷ χορῷ καὶ ἐκεῖ ἀπέτυχον. Ὁ θάνατος μοι ἔμενε!... Ὅπως δὴ ποτε ὁ διευθυντὴς ἔσχε τὴν καλωσύνην νὰ κρατήσῃ σημειώσιν τῆς κατοικίας μου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μὲ προσκαλέσῃ ἂν τυχὼν ἤθελεν ἀποφασισθῆ ἡ αὐξήσις τοῦ προσωπικοῦ τοῦ χοροῦ. Ἡ ἐλπίς αὐτὴ ἦτο ἀμυδροτάτη καὶ ὅμως ὑπ' αὐτῆς ἐβαστάθη ἐπὶ τινος ἡμέρας, ἕως οὗ μοι ἀνηγγέθη ὅτι προεκηρύχθη διαγωνισμὸς διὰ τὴν θέσιν ἐκείνην, ἧτις ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλοδοξίας μου. Τὸ διαγωνισμὸς ἐμελλε νὰ λάβῃ χώραν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Φαρμακασίων τῆς ὁδοῦ Γρενὲλ Σαιντονορέ. Ἐπορεύθη καὶ ἐγὼ ἐκεῖ. Πέντε ἢ ἕξ δυστυχεῖς ὡς ἐγὼ περιέμενον ἐν πλήρῃ ταραχῇ σιγῇ τοὺς κριτάς. Μεταξὺ τῶν διαγωνισθησάντων ἦτο εἰς ὕψιστῆς, εἰς σιδηρογῶς, εἰς ἀπολυθεῖς ἠθοποιὸς μικροῦ τινος θεάτρου τοῦ βουλευταρίου καὶ εἰς ψάλτης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Εὐσταθίου. Ἡ θέσις, περὶ ἧς ἐμέλλομεν νὰ διαγωνισθῶμεν ἦτο θέσις δευτεροφώνου, ἐγὼ δὲν εἶχον παρὰ μετρίου βαρυτόνου φωνήν, ἀλλ' ὁ ἐξεταστής μας, ἐσκέφθη, δὲν θὰ ἐδίδεν εἰς τὴν διαφορὰν ταύτην τόσον μεγάλην προσοχήν.

Ὁ ἐξεταστής ἦτο αὐτὸς ὁ διευθυντής. Παρουσιάσθη ἀκολουθούμενος ὑπὸ μουσικοῦ τινὸς ὀνόματι Μιχαήλ, ὅστις καὶ νῦν ἔτι ἀποτελεῖ μέρος τῆς ὀρχήστρας τοῦ Βωδεδίλλου. Δὲν εἶχομεν δὲ ἐκεῖ οὔτε κλειδοκώμβalon, οὔτε κυμβαλιστήν. Τὸ βιολίον τοῦ Μιχαήλ ἐμελλε νὰ συνοδεύῃ τὸ ᾄσμα μας.

Τὸ διαγωνισμὸς ἤρχισεν. Οἱ ἀντίπαλοί μου ἐτραγώδησαν διάφορα ᾄσματα, τὰ ὅποια ἐπιμελῶς εἶχον μελετήσῃ. Ἀφ' οὗ ἐκεῖνοι ἐτελείωσαν, ὁ παχύτατος διευθυντής μας μ' ἐρώτησε τί εἶχον φέρει διὰ νὰ τραγώδησω.

— Ἐγὼ; τίποτε, τῷ ἀπάντησα.

— Πῶς τίποτε; Τί θὰ τραγώδησῃς λοιπόν;

— Ξεῦρω καὶ ἐγὼ, ὅ,τι θέλετε. Δὲν ἔχετε ἰδῶ τετραδία μουσικῆς;

— Δὲν ἔχομεν τίποτε. Ἄλλως τε, προσέθηκε

μὲ ὕψος περιφρονητικόν, δὲν πιστεύω νὰ εἰσθε εἰς θέσιν νὰ τραγώδησῃτε ἐκ πρώτης ὄψεως....

— Μὲ συγχωρεῖτε, τραγώδῳ ὅ,τι δὴ ποτε.

— Τότε τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ἰδῶ μουσικὴν, δὲν ἤξεύρετε τίποτε ἀπ' ἐξῶ;

— Μάλιστα, ἤξεύρω ἀπ' ἐξῶ τὰς *Sarabades*, τὴν *Στρατοικήν*, τὴν *Ἐπταίαν*, τὸν *Κορτήσιον*, τὸν *Οιδίποδα*, τὰς δύο *Ἰφιγενείας*, τὸν *Ὀρφέα*, τὴν *Ἀρμιδην*....

— Φθάνει! φθάνει! Τί διάβολο! Τόσον μνημονικὸν ἔχετε; Σεῖς εἰσθε σοφός. Τραγώδησατε λοιπὸν ἐκ τοῦ *Οιδίποδος* τοῦ Σακκίνῃ τὸ *Elle m'a prodigué*.

— Εὐχαρίστως.

— Ἦμπορεῖς νὰ τὸν συνοδεύσῃς μὲ τὸ βιολίον σου, Μιχαήλ;

— Ἄκουε ἐκεῖ! Δὲν ἤξεύρω μόνον εἰς ποῖον τόνον εἶνε γραμμένο τὸ ᾄσμα.

— Εἰς *mi bemol*. Νὰ τραγώδησῃς τὸ *recitativo*;

— Ναί, ἄς ἴδωμεν.

Ὁ Μιχαήλ μοι ἔδωκε τὸν ἦχον εἰς *mi bemol* καὶ ἤρχισα.

Οἱ συνοψήφριοι παρετήρουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον μὲ ὕψος ἐλεεινόν, ἐν ᾧ ἐγὼ ἐξετύλισσον τὴν ὠραϊκὴν ἐκείνην μελωδίαν. Ἐφαίνετο δὲ ὡσεὶ ἀνομολογοῦντες ὅτι ἐν παραβολῇ πρὸς τὸ ᾄσμα μου, ὅστις βεβαίως δὲν ἤμην οὔτε *Pisheuk* οὔτε *Lablache*, αὐτοὶ εἶχον τραγώδησῃ ὅχι πλέον ὡς βοσκοὶ, ἀλλ' ὡς βόες. Τὴν ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ἔλαβον τὸν διορισμὸν μου, εἶχον νικήσει τοὺς ἄλλους καὶ αὐτὸν τὸν ψάλτην τοῦ Ἁγίου Εὐσταθίου. Ἡ ὑπηρεσία μου ἐμελλε ν' ἀρχίσῃ ἀμέσως καὶ εἶχον πενήκοντα φράγκων μνηστικὸν μισθόν.

Ἰδοὺ με λοιπὸν, ἕως οὗ κατορθώσω νὰ γείνω καλὸς μουσουργός, ἀποτελῶ μέρος τοῦ χοροῦ εἰς θέατρον δευτέρως τάξεως ἐλεεινῶς καὶ ἀξιοδάκρυτος!

Ἄλλ' οὐδέ ποτε ἔρχεται μόνη ἡ εὐτυχία. Μόλις εἶχον διορισθῆ μοι ἔστειλεν ὁ Θεὸς δύο μαθητάς, συνήντησα δὲ καὶ νεαρὸν τινα σπουδαστὴν τοῦ Φαρμακευτικοῦ Σχολείου καὶ συμπολίτην μου ὀνόματι Ἀντώνιον Χαρβοννέλ. Εἶχε σκοπὸν ν' ἀποκατασταθῆ εἰς τὴν λεγομένην Λατινικὴν Συνοικίαν διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ μαθήματα χημείας, ἤθελε δὲ, ὡς καὶ ἐγὼ, νὰ ἐπιδοθῆ διὰ λόγους εὐνοήτους εἰς ἡρωϊκὴν οἰκονομίαν. Μόλις ἐλογαριάσαμεν καὶ οἱ δύο τὴν περιουσίαν μας καὶ ἀμέσως ἐνὶ στόματι, παρωδοῦντες τοὺς λόγους τοῦ Βάλτερ ἐν τῷ *Βίω ἐνός λιρτοπαίκτης*, ἀνεκράξαμεν. « Ἄ! δὲν ἔχεις χρήματα; λοιπὸν, φίλε μου, πρέπει νὰ συνεταρισθῶμεν ». Ἐνοικιάσαμεν δύο μικρὰ δωμάτια ἐν τῇ ὁδῷ *Αλαρπ*. Ὁ Ἀντώνιος, ὡς ἔχων πείραν τοῦ χειρισμοῦ τῶν πυρῶνων καὶ τῶν φυστηρίων, διωρίσθη ἀρχιμάγειρος τῆς Ἐστιαρίας, ἐγὼ δὲ ἔλαβον τὴν θέσιν

τοῦ παραμαγείρου. Καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἐπορεύετο εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ τὰ ὄψωνια, τὰ ὅποια ἐγὼ χωρὶς νὰ λαμβάνω τὸν κόπον ν' ἀποπάρτω ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν διαβαινόντων γενναίως ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖράς μου. Ἐνθυλούμαι ὅτι ἡμέραν τινὰ ἐμαλώσαμεν ἕνεκα τούτου μὲ τὸν Ἀντώνιον. Ὁ φαρμακευτικὴ ἀξιοπρέπεια! Ἐζήσαμεν τοιοῦτοτρόπως ὡς πρίγγιπες... ἐξόριστοι, καταβάλλοντες ἕκαστος τριάκοντα φράγκα κατὰ μῆνα. Ἀφ' οὗ ἤμην ἐν Παρισίῳ οὐδέ ποτε εἶχον ζήσει ἀνετώτερον. Τότε ἐδυνάθηκα κατὰ πρῶτον νὰ ἐξοδεύω καὶ πρὸς εὐχρηστικὴν διαφόρων φαντασιοπληξιών μου. Ἡ γράσσα ἐν περίφημον κλειδοκώμβalon, εἰκόνας μουσουργῶν διὰ τὸ δωμάτιόν μου, τοὺς Ἐρωτας τῶν Ἀγγέλων τοῦ Μούρ. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἀντώνιος, ὅστις ἦτο ἐπιτήδειος ὅσον ὁ πίθηκος (ἀτυχῆς παρομοίωσις, διότι οἱ πίθηκοι εἶνε μόνον εἰς τὸ καταστρέφειν ἐπιτήδειοι), κατεσκεύαζεν ὅταν εἶχε καιρὸν πλῆθος μικρῶν εὐχαρίστων καὶ ὀφελίμων σκευῶν. Κατεσκεύασε ξύλινα πέδιλα διὰ τὴν βροχὴν, ἐψάρευεν εἰς Μονρουζὶ διὰ νὰ διακόψῃ ὀλίγον τὴν μονοτονίαν τῆς τραπέζης μας. Τὸ περίεργον εἶνε ὅτι ἂν καὶ καθ' ἑκάστην ἐσπέραν ἐλείπον εἰς τὸ θέατρον ὁ Ἀντώνιος ἠγνοεῖ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς συνοικίας μας ὅτι ἔσχομεν τὸ ἀτύχημα ν' ἀναβῶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἐγὼ δὲν τῷ εἶπον τίποτε διότι ἔργον ἡμῶν ἡ ἀπολύτωση ὅτι ἤμην ἀπλοῦς ἠθοποιός ἐκ τοῦ χοροῦ. Τῷ ἔλεγον ὅτι ἐπορευόμην νὰ διδάξω μουσικὴν εἰς ἀπομεμακρυσμένην τινα συνοικίαν τῶν Παρισίων ἀλαζονεῖα ἀνταξία τῆς δικῆς σου! Δὲν ἦτο ὅμως μόνον παιδαριώδης ἀλαζονεῖα, ἧτις μ' ἔκαμνε νὰ μὴ λέγω εἰς τὸν Ἀντώνιον ὅτι τραγώδῳ εἰς τὸ θέατρον. Μὲ ὄλην τὴν σκληρότητα τῶν γονέων καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν, εἰς ἣν μὲ εἶχον ἀφήσει, δὲν ἐπεθύμουν νὰ τοὺς πικράνω. Ὅπως ὁ Ἀντώνιος οὕτω καὶ ἐκείνοι μετὰ ἐπτὰ μόνον ἢ ἑκτὼ ἔτη τὸ ἐμαθον, ὅτε πλέον δὲν ἀνῆκον εἰς τὸ θέατρον, ἀναγιγνώσκοντες εἰς τὰς ἐφημερίδας τὰς περὶ ἐμοῦ βιογραφικὰς σημειώσεις.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Écrire comme un Ange.

Ἡ γαλλικὴ φράσις γράφειν ὡς Ἀγγελοσ (écrire comme un Ange), προέκυψεν ἐκ τῆς ἕξῃ περιστάσεως. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Φραγκίκου τοῦ Α' (ἦτοι μεταξὺ τοῦ 1313 καὶ τοῦ 1317), ἦλθε καὶ ἀπεκατέστη εἰς τὴν Γαλλίαν Ἕλληνας τινὲς πρόσφυγες καλούμενοι Ἀγγελοσ Βεργίκοι. Ἦτο δὲ ὁ Ἕλληνας οὗτος θαυμαστικὸς καλλιγράφος ἢ γραφὴ αὐτοῦ θαυμάσθη παρ' ὄλων. 1. Μοὶ ἐστοίχισεν ἑκατὸν δέκα φράγκα. Δὲν ἐκρυβάζον, ἐπεθύμουν ὅμως νὰ ἔχω ἐν κόμβalon διὰ νὰ διασκεδάσω τὸν καιρὸν. Ἄλλως τε μοὶ ἀρέσκει νὰ μὲ περιτοχιζῶσι μουσικὰ ὄργανα καὶ ἂν ἤμην πλούσιος θὰ εἶχον πάντοτε περὶ ἐμοῦ, ἐργαζόμενος, ἐν μέγα κόμβalon μὲ οὐραν, δύο ἢ τρεῖς ἄρσες Ἐραρδικὰ καὶ συλλογὴν βιολίων τοῦ Στραδιβαρίου.

τῶν Γάλλων λογίων, ἢ φήμη αὐτοῦ κατέστη εὐρωπαϊκὴ, καὶ ἐθεωρεῖτο εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ὁ ἀριστος μεταξὺ τῶν συγχρόνων του. Ὁ περίφημος Ἀγγελοσ καλλιγράφος Ἐρρίκος Στέφανος συγκαταριθμεῖτο μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ καλλιγράφου. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγγελοσ κατήντησε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐκφράζῃ τὴν ἰδέαν τῆς καλλιγραφικῆς τελειότητος, καὶ ἐνεύθεν προέκυψεν ἡ ἀνωτέρω γαλλικὴ φράσις, ἧτις λέγεται ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὑφ' ἣν καὶ τὸ ζωγραφίζειν ὡς *Ραφαήλοσ* ἢ ὡς *Μιχαήλ Ἀγγελοσ*. Ὁ λόγιος Κερκυραῖος Νικάνδρος Νούκιος ἀναφέρει ἐν τῇ περιηγήσει του περὶ τούτου τοῦ Βεργίκοι, οὗ τινος ἦτο σύγχρονος, καὶ τὸν ὁποῖον ἐγνώρισεν ἐν Παρισίῳ. Κατὰ τὸν Νούκιον, ὁ Βεργίκοις ἦτο Κρήσιος. Ὁ βασιλεὺς Φραγκίσκος Α' διώρισεν αὐτὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν φυλαττομένων Ἑλληνικῶν βιβλίων ἐπὶ ἀδελφῶν ἐνιαυσίῳ μισθῷ. Ὁ Βεργίκοις ἦτο οὐ μόνον καλλιγράφος ἀριστος, ἀλλὰ καὶ φιλόλογος. Ἀνετέγραψε τινα τῶν ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἢ τῆς κακῆς χρήσεως βλαφθέντων Ἑλληνικῶν χειρογράφων, προσαπέκτησε νέα καὶ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Φραγκίσκον Α' τὸν εὐγενῆ ζήλον νὰ παραδώσῃ πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν τόπον ἢ εἰς τὴν χάλκογραφίαν. Εἰς τὸν Βεργίκοιον ὀφείλεται ἡ πρώτη διὰ τοῦ τύπου διάδοσις τῶν Ἑλληνικῶν, τῶν Λατινικῶν καὶ αὐτῶν τῶν Ἑβραϊκῶν βιβλίων ἐν Γαλλίᾳ, καὶ αὐτὸς ἐσχεδιαγράφησεν ἐκεῖ ἐπιτυχεστάτα τὰ πρῶτα τυπογραφικὰ Ἑλληνικὰ γράμματα.

ΕΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΤΟΥ ΓΕΡΟ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Ἐν ἀρχῇ τῆς μάχης εἰς Δερβενάκι (1822), διηγείται πού ὁ γραμματεὺς τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη Μ. Οἰκονόμου, ἦλθε παρ' ἡμῶν, ἐν τῇ σκοπιᾷ εὐρισκομένον, μείραξ τις ποιμῆν, λεροφορμένοσ καὶ ζωηρός. Ἀσπλος δὲ ὢν ἴστατο μετὰ τὴν μακρὰν μαγκούραν του καὶ μετὰ περιεργείας καὶ θαυμασμοῦ ἔβλεπε τὸν γινόμενον παραπάνω πόλεμον.—Τί στέκεσαι καὶ βλέπεις καὶ δὲν πᾶς καὶ σὺ νὰ πολεμήσῃς βρὲ Ἑλληνα, εἶπεν αὐτῷ ζωηρῶς ὁ Κολοκοτρώνης.—Δὲν ἔχω ἄρματα, Καπετάνε.—Ἐχεις τὴν μαγκούραν σου; ἄρμα εἶν' κιαυτή νά! πῆγαινε νὰ σκοτώσῃς κἄναν παλητότουρον μ' αὐτὴν, νὰ πάρῃς τ' ἄρματά του ν' ἄρματούθῃς καὶ τὰ βουχά του νὰν τυθῆς. Ἐν βίπῃ ὀφθαλμοῦ ὁ νεαρὸς ποιμῆν ἀνεμίχθη μεταξὺ τῶν πολεμούντων. Τὸ δὲ ἐσπέρας, ὁ αὐτός, ἀλλὰ μετρημισμένος καὶ ἐνοπλος, ἐλθὼν ἔστη πρὸ τοῦ Κολοκοτρώνη ἐπίδεικτικῶς.—Τίς εἶσαι βρὲ Ἑλληνα; τῷ λέγει ὁ Κολοκοτρώνης.—Δὲν μὲ γνωρίζεις, Καπετάνε; Ἐγὼ εἶμαι πού μ' ἔστειλες τὸ μεσημέρι νὰ πολεμήσω μετὰ τὴν μαγκούραν, καὶ μετὰ τὴν εὐχή σου ἔκαμα ὅπως μοῦ εἶπες.

Ὁ γηραιὸς στρατάρχης τὸν ἐπήνεσε, διὰ τοῦ

παραδείγματος δὲ τούτου ἐνεθάρρυνε καὶ τοὺς λοιποὺς στρατιώτας.

ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΔΙΣΤΙΧΟΝ

Σὲ μᾶς ἱστοῦσαν γραφτὸ «πάντα νὰ πολεμοῦμε,
πάντα νὰ σκοτονοῦμαστε, καὶ στὴ σλαβικὴ νὰ ζοῦμε.»

ΜΑΡΙΝΟΣ ΧΑΡΒΟΥΡΗΣ

Ἐκ τῶν τοῦ Κ. Σάθα.

Περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ἡ μεγαλουργὸς τῆς Ἄρκτου Σεμίραμις, ἡ Αἰκατερίνη δευτέρα, εἶχε συλλάβει τὴν ἰδέαν ἀνεγέρσεως μεγάλου ἀνδριάντος Πέτρου τοῦ Μεγάλου ἐν Πετρούπολει. Τὸ ἔργον ἀνετέθη εἰς τὸν περιφημον Γάλλον ἀνδριαντοποιὸν Φαλκονέτον, ὅστις ἐσχεδίασε τὸν αὐτοκράτορα ἔριππον καὶ καταπατοῦντα ὄψιν, ζητοῦντα νὰ κωλύσῃ τὴν πρόσδόν του. Ἡ ἐπίνοια τοῦ Φαλκονέτου ἐπευφημήθη παρ' ὅλης τῆς αὐλῆς καὶ τὸ σῶμα τῶν μηχανικῶν διατάχθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ Μπέτζη νὰ προτείνῃ τὰ σχέδια τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς, εἰς ἣν ἔμελλε νὰ χυθῆ ὁ ἀνδριάνς, κατὰ τὴν θέλησιν καὶ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἀνδριαντοποιοῦ.

Διέτριβε τότε ἐν Πετρούπολει ὁ Μαρίνος Χαρβούρης, Ἕλλην ἐξ Ἀργουστολίου τῆς Κεφαλληνίας, ὅστις δεξιωθείς τῇ συστάσει τῶν μέγα ἰσχυόντων παρὰ τῇ αὐτῇ τῆς Αἰκατερίνης συμπατριωτῶν του Μελισσηνῶν ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείας, ὠνομάσθη ἀντισυνταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ. Μεταξὺ ἄλλων ἐπαρουσίασε καὶ οὗτος τὸ ἐκζητούμενον σχέδιον, ὅπερ καὶ ἐνεκρίθη, εἰ καὶ ὁ φθόνος τῶν ἀποτυχόντων συναδέλφων του ἔψεγεν αὐτὸ ὡς παράτολμον καὶ μὴ διαρκές. Ὁ Φαλκονέτος εἶχε τὰ πάντα τελειώσει διὰ νὰ φυλαχθῆ ὁμοῦς ἡ φυσικὴ ἁρμονία μεταξὺ τοῦ ἀνδριάντος, τοῦ βάρου καὶ πρὸ πάντων τοῦ σκοποῦ δι' ὃν ἀνηγείρετο τὸ μνημεῖον, ἔλεγεν ὅτι πάντα τάπαρτίζοντα ἐν συνόλῳ αὐτὸ ὄφειλον νὰ καταδεικνύωσι τὴν ἀξίαν τοῦ ἥρωος· ὅθεν καὶ δὲν παραδέγετο νὰ θέσῃ τὸν ἀνδριάντα ἐπὶ συνήθους βάρου, ἀλλ' ἐζήτηε νὰ κατασκευασθῆ ὡς τοιοῦτον δυσανάβητος καὶ βραχὺδης λόφος. Πολλὰ δὲ περὶ τούτου ἐγένοντο προτάσεις πρὸς τὸν ὑπουργόν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἠὲ χαρίσται τὸν Φαλκονέτον, ὅστις ἐπὶ τέλους ἀπεράσισε νὰ κατασκευάσῃ τὸ βᾶθρον μὲ διαφόρους ὀγκώδεις λίθους συναρμοζομένους διὰ σιδήρου καὶ ὀρειχάλκου.

Ἄλλ' ὁ Χαρβούρης ἀντέτεινεν εἰς τὴν πρόθεσιν τοῦ περιφανοῦς ἀνδριαντοποιοῦ, ἀποδεικνύων ὅτι ἐνεκα τοῦ ὑγροῦ τοῦ κλίματος τὰ συνδέοντα μέταλλα ἤθελον ὀξειδωθῆ καὶ τὸ βᾶθρον ἀποσυντεθῆ· ἐπειδὴ ὁμοῦς θεωρεῖτο ἀδύνατος πᾶσα ἄλλη θεραπεία ἐνεκρίθη, μ' ὅλας τὰς ἀντιρρήσεις τοῦ Μαρίνου, ἡ πρότασις τοῦ Φαλκονέτου. Ὁ Ἕλλην μηχανικὸς δυσφορῶν ἐκίνησε πάντα λίθον πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ μελετωμένου, καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ἐντὸς μιᾶς λίμνης εὕρισκετο ὀγκώδης μονόλιθος ὑπερβίων

κατὰ τὸ μέγεθος τὸ σχεδιασθὲν βᾶθρον καὶ ἀναγνωρίσας τοῦτον ὡς καταλληλότατον, πρότεινε τὴν μετακόμισίν του· ἀλλ' ἡ πρότασις του δὲν ἔτυχεν αἰσίας ἀκροάσεως, καὶ διὰ τὸ ὀγκώδες τοῦ γρανίτου, κεχωσμένου δεκαπέντε πόδας ἐντὸς τοῦ τελματώδους ἐδάφους, καὶ διὰ τὸ ἀπίστευτον τῆς μεταφορᾶς. Ὁ Φαλκονέτος ὁμοῦς θαρρῶν εἰς τὸν Μαρίνον παρώτρυνε τὴν Αἰκατερίνην νὰ ποιήσῃ τὴν ἀπόπειραν. Ὅθεν ἀνετέθη εἰς τὸν Ἕλληνα μηχανικὸν ἡ μετακόμισις τοῦ τεραστίου ἐκείνου ὄγκου. Ὁ Χαρβούρης κατασκευάσας ἰδίαν μηχανὰς κατόρθωσε μετὰ πολλὰς δυσχερείας, ἃς ὑπερενίκησεν ἀπίστευτος ἐπιμονή, νὰ ἐκώσῃ καὶ μεταφέρῃ τὸν γρανίτην εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Πετρούπολεως, τὴν 30 Σεπτεμβρίου 1769, πρὸς μεγίστην ἐκπληξιν τῆς παρσταθείσης εἰς τὸ θέαμα αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς· καὶ θάμβος ἀδιήγητον τῶν συνεπιστημύων. Ἐβδομήκοντα χιλιάδες βουβλίων ἐδωπανήθησαν εἰς μεταφορὰν τοῦ τεραστίου ἐκείνου βράχου, ζυγίζοντος τρία ἑκατομμύρια λιτρῶν.

Ὁ Μαρίνος ἐφημίσθη διὰ τὸ τεράστιον τοῦτο κατόρθωμα καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἐπισύρας τὰ ἐγκώμια τῶν τότε σοφῶν. Ὁ διάσημος Ἴταλὸς Φραγκίσκος Μολίτζις, διηγουμένος τὴν τολμηρὰν μηχανικὴν ἐπιχείρησιν τοῦ Ἕλληνος ἐπιλέγει: «Αἱ ὑπερνηκηθεῖσαι δυσκολίαι τιμῶσι τὸν ἀνθρώπινον νοῦν. Μόνη ἡ φύσις γεννᾷ ἕνα μηχανικόν, καθὼς γεννᾷ ἕνα αὐτοκράτορα, ἕνα στρατηγόν, ἕνα φιλόσοφον.»¹

ΛΑΗΘΕΙΑΙ

Οὔτε παρὰ νεκροῦ ὀμιλίαν, οὔτε παρὰ φιλαργύρου χάριν δεῖ ἐπιζητεῖν.

Γλώσσα βλάσφημος διανοίας κακῆς ἔλεγχος.

Ἡ χάρις, ὡσπερ ἡ σελήνη, ὅταν τελεία γίνηται, τότε καλὴ φαίνεται. (Πλούταρχος).

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Εἰς τὰ μεταξωτὰ ἢ ἐξ ἑρίου ἐγδάσματα ἀναγνωρίζονται αἱ ἴνες τοῦ βάμβακος ὅπότεν ἐμβαπτισθῶσι ταῦτα εἰς ἀραιὰν διάλυσιν χρωματικοῦ ὀξέος· ὁ μὲν βάμβαξ μένει λευκός, αἱ δὲ λοιπαὶ ἴνες γίνονται κίτριναί.

1. Ὁ Μαρίνος Χαρβούρης, ἀδελφὸς τοῦ πάππου τοῦ ἐν Ἀθήναις διαμεινόντος ἀξιολογοῦ κ. Λεωνίδα Χαρβούρη, συμπόλου τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ἐγεννήθη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ III' αἰῶνος ἐν Ἀργουστολίῳ. Ἐσπούδασεν ἐν Ἰταλίᾳ φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας καὶ ἀκολούθως μετέβη εἰς Πρωσίαν, τῇ συνδρομῇ δὲ τοῦ τὰ μέγιστα τότε ἰσχυροῦς Ἑπτανησίου στρατηγοῦ Μελισσηνοῦ καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ εὐφυίας, ἐπέτυχεν ἐντὸς μικροῦ ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τὰς μεγαλύτερας θέσεις, λαθὼν παρὰ τῆς γενναίουφρονος Αἰκατερίνης τὸν βαθμὸν ἀντισυνταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ. Βιογραφίαν τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου Ἕλληνος καὶ τῶν ἀξίων αὐτοῦ ἀδελφῶν Ἰωάννου Βαπτιστοῦ καὶ Μάρκου ὁ ἀ δημοσιεύσας προσεχῶς ἡ Ἔστια.

Σ. τ. Δ.